

Николай Хайтов

Приключения в горах

НИКОЛАЙ ХАЙТОВ
ПРИКЛЮЧЕНИЯ В ГОРАТА

chitanka.info

ДВУБОЙ

Вятърът носеше странното и зловещо име *Дърволом*. Защото беше силен, връхлиташе внезапно и през където минеше, оставяше следи от скършени клони, прекатурени дървета — сломени, натръшкани със стотици, а понякога — с хиляди.

Той беше вятър резлив, студен и завистлив. Искаше земята да е равна и по нея да препуска той единствен. Нищо да не пречи на бесния му вихър! Нищо да го не препъва! И въоръжен с хиляди камшици, той шибаше, превиваше и газеше, та бе наплашил в гората всичко живо...

Буките, смели уж дървета, предпочитаха да се крият по деретата. Елите, макар високи и дебели, по върховете не излизаха. Дори жилавите и могъщи дъбове избягваха ветровитите места, за да си нямат работа с *Дърволома*. Само стройните и жилави борики не се страхуваха от него, а най-смел беше старият и храбър Бор на върха на Остра чука. Тоя Бор нехаеше от *Дърволома*, бодеше го, вместо да бяга от него, шибаше го, вместо да му се покланя, препъваше го и се кикотеше в лицето му.

Затова пък и *Дърволомът* беше най-жесток с Бора: блъскаше се в него като сляп, скубеше иглиците му, свиваше му клоните, шибаше стеблото му и внезапно си отиваше, за да връхлети отново с нова сила, с нова сила да го залюлее и заклати, та най-сетне да го пречупи и събори от върха.

Тия луди пристъпи бяха превърнали Бора от мирно и кротко дърво в истински войник: клоните му бяха заострени като мечове, винаги насочени към вятъра. Винаги готови да го нанижат. Иглиците му — жилави и редки — бяха винаги настръхнали, а стеблото му бе много възловато, и усукано. Корените... не, туй не бяха корени, а сякаш исполински нокти, вкопча ли се в твърдата скала.

Сто години беше траяла враждата и войната между вятъра и Бора. Сто години ритане, резове и блъскане бяха оглушавали върха. Но дървото, вместо да падне, вместо да се пречупи — повече се беше закалило. А вятърът, вместо да се умори — беше още повече вбесен.

Докато най-сетне, поучен от вековния си опит, той реши да предприеме

ПОСЛЕДНОТО И СТРАШНО НАПАДЕНИЕ.

Цяло лято вятърът се кри и мълча. Отлетяха щъркелите, настъпи есента и тогава чак той се появи, а пред себе си търкаляше стотици дебели тъмни облаци. Прекара ги по гребена над Остра чука, разчеса ги на повесма и натъпка с тях цялото небе. След това, както се внезапно появи, тъй внезапно се и скри. Натезжали, натръпнали с влага, облаците едвам дочакаха вятърът да спре, и заваляха.

Борът се радваше на тоя дъжд, защото скалата беше суха и му се пиеше влага. Не подозираше, че в тоя дъжд се крие една коварна клопка, приготвена от Дърволома, една опасност смъртна...

Борът нищо не се досети и сетне, когато резливият полъх на вятъра превърна дъждовните капки в меки, снежни парцали. И посетне, когато снежните парцали взеха да се трупат върху него и да покриват всичките му клони. Простодушният Бор се радваше като дете на зимната премяна, усмихваше се дори когато полъхът на Дърволома постепенно се засили, сви се над дървото, завъртя се и се превърна в ледена фъртуна. Тогава чак старият Бор усети с ужас, че снежната му риза е станала на ледена ризница. Че Дърволомот хитро и коварно го е оковал!

„Свърши се! — помисли си Борът. — Вятърът, подлецът, ей сега ще ме заклати и както ме е натоварил с тая ледена грамада — ще полетя в пропастта, пречупен и озлочестен.“ И се опита да извика, но викът му бе заглушен от жестоката виелица. Дърветата не чуха тоя вик, ала небето трябва да е чуло, защото облаците се отместиха и от една пролука се показва, разтревожено от виковете, Слънцето. То знаеше колко е храбър Борът и колко е злонравен Дърволомот. Как Борът се мъчи да изведе гората на върха, а Дърволомот — да я натика в дола. И реши да помогне на храброто дърво.

Вятърът ковеше с ръмжене последния пирон върху ледената ризница на Бора, когато първите лъчи достигнаха пилона и го стопиха в ръцете му. Разфуча се Дърволомот, разсърди се, но той, който си играеше с облаците, не можеше да спре лъчите и пироните от скреж бързо се топяха и превръщаха в капки. Тогава Дърволомот скочи върху Бора, ала скочи късно и вместо да пречупи дървото, само го отърси от

снега. Дървото вирна пак заострените клони и — ръгнало вятъра в ребрата — зафуча и се засмя. А вятърът побягна презглава надолу, сви се, скри се в дерето и застана, ближейки си раните.

От срам ли, от болка ли, студеният вятър дълго се спотайва и се кри. Имаше дори млади, лекомислени дървета, които си помислиха, че Дърволомът няма да се върне от студената си прародина, но воювалите, старите, клатеха недоверчиво изранените си клони. Те познаваха коварството на вековния си враг и всякакво затишие ги плашеше. Те знаеха: затишието прави дърветата лениви и отпуснати, изтънява корените и стеблата им, та когато Дърволомът се появи отново, кърти не отделни дървета, а поваля цели гори!

Знаеха това старите дървета и настръхнали, очакваха

НОВИЯ ПРИСТЪП НА ВЯТЪРА.

От върха на Остра чука Борът пръв забеляза появяването на врага. Беше топъл юнски следобед. Пчелиците, дошли на него за прашец, внезапно оставиха сладката и вкусна паша, забръмчаха разтревожено и литнаха към своите гнезда. Ластовиците неспокойно зачирикаха и се стрелнаха ниско над земята. Обади се от дола и дремливото поточе с глас необикновено засилен, ужасен. Откъм залез-слънце се зададе нещо черно, лъхна хлад и боровите иглици засвириха „тревога“.

... Защото знаеше Борът, че зад черния облак се крие Дърволомът.

И се питаше:

„С какво ли ще се бие този път старият ми враг? С камшици най-много да ми съжули някоя иглица. Може би с блъскане? Веднъж ли, дважд ли е опитвал и наново се е връщал? Дали пък няма да ме закачули пак с лед и скреж? Лед през юни? Ха-ха-ха!“ — изсмя се Борът и клоните му зашумяха с презрение и присмех.

Горкият и наивен Бор. Не знаеше, че тоя смях ще му излезе през носа... Защото дори Слънцето закри очи, когато видя вятърът да се прицелва не в Бора, а в облак. Той издихваше един-два облака и ги замерваше един в друг с гръмотевичен трясък и светкавици... Издихваше нови и ги замерваше един в друг...

Облак след облак хвърчеха и се блъскаха, и тътнеше гръм след гръм, сякаш се блъскаха планина с планина.

Блъскаха се облаците, а мълниите ваяха като дъжд, разсичаха, разискряха потъмнялото небе и се вливаха с грохот в разлюляната земя.

В земята ли се прицелваше вятърът? — О-о-о, не. Той искаше да гръмне в Бора, да го запали, да го съсече. Но в своето ожесточение той не улучваше добре и мълниите удряха ту вляво, ту вдясно, срещаша камъка и угасваха внезапно, както внезапно бяха пламнали. Гушеха се изпоплашените птици в хралупите, гората виеше в ужас. Единствен Борът не зави и не заплака, а само скърцаше със зъби от негодувание и гняв, че трябва да бездействува и да чака.

... Но не чака дълго. Една светкавица, една от многото светкавици, улучи най-сетне Бора, строши му върха и през кората — заби се в корена. И навярно щеше да цепне стеблото надве, ако то не беше толкова възловато и усукано. Чу се трясък, замириса на препърлена кора, закикоти се вятърът злорадо, закикоти се и — спря. Защото зърна изведнъж през облачния дим на битката, че Борът, макар и с пречупен връх, седи на Остра чука все тъй невъзмутим, както вся кога.

А се бяха свършили ненатрошените облаци... Намокрени бяха от дъжда невъзпламенените светкавици. Тогава Дърволомът грабна пречупеното връхче и с тоя трофей отфуча нататък, без да се обръща, сподирен от дюдюкането на дърветата.

Светкавицата наранява и боли от нея. Но както присмехът и подигравката болят — няма подобна болка на земята. Попитайте вятъра, който сам изпита ужилването на присмеха и то го предизвика да прибегне към

НАЙ-ПОСЛЕДНОТО И НАЙ-ОТЧАЯНО СРЕДСТВО.

Това наистина беше една неприлична постъпка, която възмути цялата гора. И камъните, макар че ги наричат „студени“ и „бездушни“, почервяват, като си припомнят какво извърши вятърът през тоя ден. А тристагодишният Бук в дола начаса хвърли от мъка всичката си шума.

Но какво наистина се случи през тоя най-тежък за гората и горските дървета летен ден?

Вятърът, ако си припомняте, след боя със светкавиците грабна пречупения връх на Бора и отфуча. Той искаше да се скрие от

присмеха и подигравките и — къде, къде? Взе, че се набута в един комин на колибарското село Плетвар.

Но ето че едвам заседнал в комина и още невъздъхнал, отдолу долетяха викове и ругатни:

— Ах, тоя дим проклет, който се завръща! Ах, тия сурови дървета, дето не горят! Тази дяволска печка, дето не поема...

Ругатните спираха и започваше да се чува духане — дълго, упорито духане, което не довеждаше до нищо, защото — както е известно, — заседне ли вятър в комина — духането с нищо не помага. Тогава духането спираше, за да се чуят отново виковете на разлютения мъж:

— Ах, тия проклети суровици, дето не горят! Ах, тоя свят проклет!

Дърволомот слушаше клетвите на селянина и в главата му, пламнала от мъст към Бора, се раждаше постепенно една злоеща мисъл:

„Какво ли ще направи тоя селянин, ако не се махна от комина? Ще духа, ще духа, докато най-сетне разбере, че огън с духане не се разпалва, а с борина. Тогава ще нарами брадвата и ще иде в гората да си насече. И понеже борината се намира най-вече в ранените дървета — раненият от светкавицата Бор ще бъде първата му жертва!“

„Жертва!“ При тая дума озлобеният вятър подскокна. А знаете какво се получава след всеки скок на вятъра в комин: получава се дим, лютив и гъст, който разплаква очите и подлудява най-кроткия човек. А глупавият колибар от Плетвар беше не само глупав, но и сприхав, та без много да се замисли, грабна брадвата и начаса отиде в гората. И както вятърът предвиди, след като се огледа напред-назад, наляво и надясно, забеляза ранения Бор, плю си на петите и се отправи към върха на Остра чука. Там спря, плю си на ръцете и захвана да сече: „Тча-а, тча-а, тча-а-а.“

След гръмотевичната буря гората се канеше да дремне, когато долетяха ударите на топора. Трепнаха дърветата и заслушаха настръхнали, прободени от зли предчувствия. А след това се дочуха и тържествуващите ветрови подигравки:

— Страхливи дървета-а, гледайте края на Бора и треперете! Вижте как ще се търколи той из урвата и ще се разлети на хиляди парчета! И треперете! Запомнете как Дърволомот отмъщава!... И

треперете! — заканваше се вятърът, виеше, зъбеше се и ръмжеше, възраждан от сполуката на своя адски план.

НО ПРИЯТЕЛИТЕ НА БОРА НЕ СПЯТ

Първото животно в гората, което чу зловещия лай на секирата, беше *Паякът*. Той се канеше да разкъса една току-що попаднала в мрежата муха, когато екна в ушите му краткото и силно „тча-а, тча-а“. Тоя звук тъй го поразил, че Паякът забрави плячката разтревожен и настръхнал.

Че дърветата се развълнуваха и зашумяха — ясно е защо: на Остра чука загиваше дърво. Но защо се разтревожи Паякът? Казано накратко, Паякът се разтревожи, защото беше най-умен от горските животни. Докато седеше в засада из тъмните къшета на своите мрежи, той с часове наблюдаваше около себе си, пресмяташе и размишляваше цели денонощия.

Той беше пресметнал например, че убива дневно тридесет и четири мухи. Всяка стара муха, както е известно, ражда нови двеста, тъй че Паякът всекидневно съкращаваше племето на мухите с шест хиляди и осемстотин. Единствен той! А колко паяци има в гората? И колко мухи съкращават те? — Неизчислими количества. Безброй.

„А какво получавам аз от хората в замяна на това, че намалявам мухите в света? — размишляваше Паякът. — Ругателства. Наричат ме «коварен», «кръвник». Защото съм избивал легионите хапещи гадове. А Лисицата провъзгласяват за «кума» и за герой! Макар че дави хорските кокошки с десетици, когато една ѝ е достатъчна да се нахрани.

Има ли разум и справедливост в това?

А какво да кажем за разума на хората, които изсичат гората? — продължаваше Паякът своите разсъждения. — Та земя ли е земята, където няма две стърчащи вейки, за да вържеш ловната си мрежа? Където няма сянка и вода, свежест и прохлада! Земя ли е това?“

И чувайки да ехтят брадвените удари, той реши: „Ако бравата се развърти — тежко ми! Няма да има на какво да си разпъвам мрежите, а вятърът ще ме издуха като сламка без заслона на горските дървета. Вятърът, подлецът, който се кикоти горе на върха! На върха ли казах! Та там е Борът!“

„Нима ще изоставим Бора в страшната минута? — насмалко да извика Паякът. — О-о, не! — зашава развълнуван той. — Проклет да бъда, ако аз не вдигна всичко живо в защита на дървото!“

Тези разсъждения и размишления протекоха светкавично, за миг, между втория и третия удар на топора. Четвъртият удар когато се чу, решението беше взето и приведено в действие: зарязал жертвата си, Паякът се покатери бързо до върха на близкото дърво, върза на върха му жичка и със страшна ловкост започна да я развива към съседните дървета. При петия и шестия удар на брадвата жичката на тоя горски телеграф оплете цялата гора.

Не закъсна и телеграфистът — дебелоклюнестият Кълвач. Току-що разбуден от топора, той изскокна от хралупата си и зачука сигнала „тревога“: „Ту-ту-ту, ту-ту-ту-ту-ту-ту-ту...“

Сойката чу сигнала едновременно с ударите на топора и закрещя: „Брадва-а, брад-ва-а, брад-ва-а!“ Тоя див, отчаян крясък прелетя над цялата гора и достигна до всичките скривалища, гнезда и хралупи. Задрямалите птици подскочиха и плеснаха с криле, дигнаха се и закръжиха в небето.

При думицата „брадва“ катериците наостриха уши:

— Брадва ли? — И си припомниха те старата, изсечена гора, където живяха, преди да се преселят тука. Съборените хралупи, смъртта на стотиците бездомни катерици и паническото бягство на спасените. „По-добре ние всички да видим смъртта, преди да е настъпила смъртта на гората! — помислиха си катериците. — Защото какво е катерицата, ако няма на какво да се катери? Та тя просто няма да е катерица, а плъх обикновен! Къртица, която трябва да се крие под земята! Да, смъртта е хиляди пъти по-мила от съдбата на една къртица, която не знае какво славно нещо е просторът и виделината на деня!“

— Смърт! — извикаха катериците. — По-добре нашата смърт!...

И мравките прекратиха трудолюбивите си занимания, войните, строежите и обявиха „сбор“ на целия мравуняк.

Щом всички мравки се събраха в тронната зала, престарялата царица-майка стана и тихо попита:

— Брадва ли? Добре ли чух?

Всички потвърдиха:

— Брадва! Брадва! Ето... лаят й се чува!

— Лошо! — рече старата Мравка след кратко мълчание. — Защото в мравешките летописи е записано: „Няма горски мравки без гора“, а най-страшна за гората е човешката брадва!

— Но какво да правим, майко? Записано ли е? — попитаха единогласно разтревожените мравки.

— Въръжете се и защитавайте гората, защото тя е мравешкият свят! По-добре е да ви застигне войнишката смърт, отколкото смъртта на жалките изгнаници!...

В същата зала, на същата минута започна военният съвет на мравешките пълководци с точка първа и единствена: „Военна защита на Бора.“

Докато съветът заседаваше, крясъците „брад-ва-а, брадва-а“ стигнаха и най-затъntenите гъсталаци на гората, до ушите на дивите свине.

— Брадва ли? — Водачът на стадото старият Глиган изтърва току-що захапаната луковица и наежил козината на гърба си, силно изгрухтя:

— Сега я втасохме!

Стадото мълчеше в очакване, заслушано в птичата олелия, а Глиганът, нали е глиган и невъздържан, започна да ругае:

— Побеля ми четината от топора на неразбраните хора, дето разредяват тъмната гора и ни откриват за очите на ловците! Нима искат да унищожат дивото ни и свободно племе! Да ни натикат в кочините при питомните свини?

— По-добре е да загинем! — заквичаха развълнувани прасетата.

— Да загинем ли? — грухна разлютеният Глиган. — Гледай ги ти, колко им е лесно да загинат! А защо ви са тия свински зурли и защо се наричате „диви“? Кажете де, защо?

Отговорът на прасетата не се чу, защото Сойката отново прелетя, писна и крясъците „брадва-а, брадва“ заглушиха всичко. Не заглушиха само брадвените удари, които идваха от Остра чука, за да внесат още повече тревога в тревогата...

Ще запитате може би: „Не преувеличавах ли горските животни опасността? Може ли една-единствена брадва да застрашава цялата гора?“

Вгледайте се в гората и сами ще видите, че всяко дърво е щит за другите дървета. Залостена врата, в която вятърът се блъска, търсейки

пролука, за да се промъкне в крепостта. Падне ли едно дърво, отваря се една врата. А знайно е, че има ли една отворена врата, крепостта е в опасност: вятърът нахлува в гората и събаря лесно другите дървета. Тъй че една брадва в съюз с вятъра е нещо страшно.

Ето защо дивите животни тъй се разтревожиха.

Ето защо, забравили своите различия и разноезичия, животните се събраха бързо и Паякът с две-три думи обясни защо им е нужен съюз и защо трябва да се защити гората. Мравката се съгласи и като знаеше колко Паякът е умен, предложи той да бъде съюзен генерал.

— Протестирам! — ревна Мечката. — Когато няма в гората лъв, като най-силна и страшна аз замествам царя Лъв. А може ли един заместник-цар да се бие под командата на някакъв си паяк?

Паякът стана и се поклони учтиво:

— Бъди ни генерал тогава и води ни! Аз за генералски еполети не ламтя!...

— Ще ви вода, но не съм обядвала! — отговори Мечката.

— Докато ти обядваш, Мецо, дървото ще бъде отсечено! — забеляза Катерицата.

— Добре, кажете: какво да направя? — попита Мечката.

— Само едно — каза Паякът, — да прогониш човека от дървото!

— Но това значи да го нападна! — стъписа се Мечката.

— Точно така! — викнаха животните.

— Ама вие знаете ли — изправи се Мечката, — че има постановление всяка мечка, която нападне човек или добиче, да се обявява за мечка стръвница и да се застрелва от ловците? Как мога да нападна аз човек?

— Можеш да го уплашиш само! — подхвърли някой, без да се покаже.

— Подплаши го, подплаши го! — закрещяха всички.

Мечката размисли и рече:

— Добре, но ако предварително се каже на човека, че не го нападам, а го плаша. Инак може...

Тогава скочи Глиганът:

— Ненапразно са ти рекли „баба“! — викна той. — Да, да, ти си една страхлива баба, а не заместник-Лъв. Върви да се подмазваш на ловците, а ние ще си намерим друг храбрец!

— Ето Вълка! — обади се Катерицата. — Той може да ухапе човека, тъй че никога да не припари в гората...

— Да, да, Вълкът!

— Вълкът, Вълкът! — подкрепиха и други.

— Сам аз никога не нападам! Аз нападам само в глутница! — безстрастно отговори Вълкът и се прозя...

— Добре де, събери си глутницата! — предложи Паякът. — И то веднага, защото оня, както чувате, не е престанал да сече!

— Глутниците се събират, както е известно, в началото на ноември — каза Вълкът.

— Но дотогава Борът триста пъти ще бъде отсечен! — рече Глиганът. — Чувате ли как горе се кикоти вятърът?

Врявата замлъкна и всички чуха не само брадвения лай, а и злорадия вой на Дърволома, който се кискаше и викаше:

— Гледайте всички как ще прекатуря Бора и треперете!... Как ще полети из урвата и ще се разчупи на парчета. И треперете! Гледайте, роби и страхливци!... И треперете!

— Чувате ли? — повтори Глиганът.

— Е-е, какво, като чувам? — озъби се Вълкът. — Хапе ли се вятър, а! Хапе ли се вятър?

— Аз винаги съм знаел, че ти си страхливец и подлец — рече уж спокойно Глиганът и окото му засвятка диво... — Ти хапеш, но само беззащитните овце...

— Внимавай какво говориш, ей, ще те ухапя! — озъби се Вълкът и белите му зъби блеснаха като ками. — Като ти щракна два зъба по врата, ще видиш ти!...

— Ти хапеш глиганите, но само под опашката! — развика се Глиганът и насочи двата си глигански зъба към наежения Вълк. — Хайде щракни със зъбите. Щракни де, подлецо!...

Настъпи шум и смут.

— Стойте, безумни! — изправи се Паякът между Вълка и Глигана. — Спомнете си, че всяка загубена минута приближава гибелта на Бора!

— Нека образуваме съвет на умните животни и Паякът да бъде наш генерал — предложи Мравката.

Пилци, катерици, таралежи и къртици извикаха в хор:

— Съгласни сме, съгласни сме!

— Вървете по дяволите — изръмжа Вълкът, подви си опашката и изчезна в гъсталака.

— Хайде, че искам да мета! — изръмжа обидената Мечка, като искаше да каже „Вървете си!“, и животните побързаха да излязат от мечата дупка.

Когато умните животни се намериха навън, Глиганът застана мирно и козирува на Паяка с крак:

— Свинската дивизия ви слуша, генерале. Заповядайте!

— Сто хиляди мравки слушат заповедите на Паяка! — обади се и Мравката.

— Катериците са готови да умрат и в огъня, ако Паякът им заповяда!

— И ние сме готови, и ние сме готови — обади се птици, таралежи и къртици. — Готови сме и ние!

— Благодаря ви! — рече кратко Паякът. — А сега всички по местата си, бего-ом! И очаквайте заповедите по телеграфа! — След това, хванал се за едно перце от Кълвачовата шия, Паякът изкомандва на Кълвача:

— Бързо в щаба!

ГЕНЕРАЛЪТ ДЕЙСТВУВА

Щом се намериха в щаба, залетяха заповеди наляво и надясно. Всички паяци бяха обявени за свързочници. Трябваше да поддържат в изправност телеграфните жици. Орелът беше назначен за наблюдател със задача да патрулира над гората и щом забележи, че колибаринът от Плетвар бяга от върха, да кимне с крилете три пъти подред.

Свинете трябваше да приближат до Остра чука под прикритието на гората и да чакат. Подобно нареждане получи и катериците. Заповядано беше пет работнически полка мравки веднага да се отправят към ранената борика заедно с дружина войници. Всички горски пилета с яки човки трябваше да образуват едно въздушно ято и да чакат нова заповед в сянката на близкия букак. Сойката трябваше да продължава службата на сигналист, а Кълвачът да бъде специалист по телеграфа.

А по-нататък? Преди всичко трябваше да се прогони човекът с топора.

Но как? Генералът имаше готови планове и в тая насока.

— Повикайте осите! — заповяда той на Кълвача.

— Осите, осите, осите! — повика телеграфистът.

— Чуваме! — обадиха се те.

И се започна следният разговор между генерала и дивите оси:

Генералът:

— Незабавно формирайте ято и забийте жилката си в лицето и ръцете на човека с топора.

Телеграфната жица затрепера и се чу страшно бръмчене и след това разсърден глас:

— Осите не желаят да те слушат.

— Защо? — попита Паякът.

— Защото ти убиваш нашите братовчеди — мухите!

— Но какво общо имат мръсните мухи с храбреци като вас? — поласка ги Паякът с надежда да ги спечели.

— Това, че имат крила, както и ние.

— Но крила има и Вrabчето, братовчед ли ви е то? Крила имат и щурците! — кипеше Паякът от възмущение.

Мълчание. След това нов въпрос откъм страната на осите:

— Защо трябва да нападнем човека с топора?

— Защото трябва да спасим Бора...

— Какво общо имаме ние с Бора?

— Това, че живеете в хралупи! — обясняваше търпеливо Паякът.
— А хралупите се намират в дървета като Бора. Значи, отсекай ли Бора, ще отидат по дяволите и вашите хралупи!

Ново мълчание.

— Братовчеди сме, да! И с щурците, и с врабците!... И с пчелите! — долетя след туй ни в клин, ни в ръкав отговорът на осите.

— Ах, глупакът аз! — плесна се Паякът по челото. — Докато има на света разумни същества като пчелите, седнал съм да водя преговори с диваци.

И заповяда на Кълвача:

— Свържи ме с пчелите!

Разговорът протече светкавично:

— Говори Паякът: Борът е в опасност!

— Знаем! — отвърнаха пчелите.

— Трябва...

— Ясно, ясно! Едно изстребително ято ще полети веднага, ако вие заповядате!...

— Бързо тогава, моля ви — провикна се Паякът.

— Хвърчим! — отговориха пчелите и в същата минута до Паяковите уши долетя далечното бръмчене на пчели...

— Дано не закъснеем! — въздъхна Паякът и зачака с трепет и вълнение върховната минута.

А горе ударите на топора продължаваха и летяха разхвърчалите се трески. Колибаринът спираше за миг, обърсваше потта си и замахваше отново: „Тча-а, тча-а-а, тча-а-а.“ А от наранените места капеха смолисти капки, като че дървото плачеше.

Орелът пръв съгледа приближаването на пчелното ято. То летеше бясно към върха и все повече заприличваше на облак. И все по-ясно се чуваше тънкото им ядовито бръмчене. Човекът продължаваше да блъска брадвата и не видя кога пчелите се забиха по лицето и ръцете му. Той заскача, размаха ръце, но колкото махаше, повече се разяряваха пчелите и по-дълбоко забиваха жилата си. Най-сетне влуденият човек захвърли брадвата и оставил зад гърба си полупресечения Бор, хукна към своето село, а след него и подплашеният вятър.

Орелът гледаше с възхищение как пчелите се забиват в човека и умират и му се искаше да извика от небето: „Ето истински заместници на Льва, ето истинските храбреци!“ Но нямаше време за викане. Щом видя Орелът бягството на човека с топора, той трепна три пъти скрилата — уговореният знак...

Едновременно с това заработи телеграфът под диктовката на Паяка:

„В името на свободата и на майката-гора заповядвам:

Свинската дивизия да разоре голите места край
Остра чука, както нива се оре за посев!

Въздушното ято да прелети мигновено върху Бора, да
разкълве шишарките, като пуца семената на земята!

Катериците да застанат в резерва на птичето ято и
където не помагат клюновете, да разчекнат шишарките с
нокти и да пуцат семената на земята!

Четири хиляди мравки носачи да пренасят боровите семена към разораните от свинската дивизия поляни! Две хиляди мравки сеячи да засяват семената незабавно! Триста мравки войници да застанат в охрана на ранения Бор!“

Последната заповед бе отправена към най-стария кълвач и гласеше: „Старият кълвач да поеме лечението на раненото дърво!“

Началник на Съюзния щаб, генерал без еполети:
Паякът

ДИВАТА ГОРА — НА КРАК

Незаглъхнали последните удари на телеграфа, в гората запращяха съчки, екнаха стъпки, зафучаха крила. Слънцето, което отиваше към залез, забрави да залезе и загледа в необикновената картина — зажумя. Подплашеният вятър литна към Плетвар, за да се скрие в комина, а Орелът, вперил очите си надолу, от захлас и възхищение насмалко не забрави да лети.

Той видя как от гъсталаците изскокнаха дивите прасета. Най-напред се втурнаха глиганите, пръснаха се из поляната и заораха в целината своите зурли с такова настървение, че земята потрепера. След тях вървяха свинките и с грухтене подканваха младите прасета: „Ровете, ровете, ровете!“ А младите ровеха ли, ровеха: с превити гърбове и вратове наведени, с очи разискрени и наперени уши.

Старите разораваха земята, преобръщаха я като с плугове, а младите подире им вървяха и разтрошваха буците тъй, че където минеше свинското стадо, целината се превръщаше в мека, пръхвава земя, готова да приеме най-нежните и придирчиви семена...

Видя Орелът още как въздушното ято на дебелоклюните птици прелетя над върха и кацна на бориковите клони, как започна разкълваването на зрелите шишарки и се разлетяха семената. Малко след това пристигнаха и катериците и започнаха с нокти и със зъби да разкъсват по-коравите шишарки.

Видя Орелът как полковете мравки бързо приближават към дървото и приближили се, нарамват покапалите семена и ги носят към

разораните поляни. Там други мравки ги поемаха, заравяха в земята и засяваха. Когато една мравка не можеше да вдигне семенцето, хващаха се две. Струпваха се понякога и три, теглеха го като шейна или го носеха като гредя, докато най-сетне го заравяха и тичаха за ново.

В същото време триста бойни мравки заобиколиха раната на Бора и образуваха караул около заразеното място. Умният Паяк знаеше, че ранените дървета се нападат от всякакви гадове — бръмбари, пеперуди, гъсеници и червеи, — та искаше да предпази пострадалото дърво.

Върховния лечебен контрол пое Кълвачът. Облечен в парадното си облекло — черно палто с якичка, бяла, — той чукаше по кората на Бора, готов да клъвне всеки бръмбар или червей.

Докато Слънцето залезе, разчоплени бяха, пуснати на земята, пренесени и засеяни хиляди борови семена. Докато Луната изгрее и залезе — нови хиляди. А когато Слънцето отново се показва, една залитаща от умора мравка засяваше последното, десетохилядното семенце. Свинската дивизия се беше скрила пак в гъсталака и оттам долиташе гръмотевичното хъркане на преуморените прасета. Мравешките полкове се връщаха безшумно към мравуняка, въздушното ято дремеше някъде в сенките, разчоплило шишарките до последното зрънце, а Паякът — завършил „операцията“ — заповяда на Кълвача да го занесе при Бора. Орелът беше вече там — начумерен, настръхнал, нажален и възмутен.

— Сили небесни, каква жестокост! — извика той, като забеляза Паяка. — Каква човешка тъпотия! За кош трески да се нарани дървото! Орелът между всичките дървета!

— Каква ти рана — той е наполовина пресечен! — забеляза Паякът. — Ах, какво направи тази гадна Мечка! — завайка се той.

— Виновна е глупостта човешка! — поправи го Орелът.

— И подлостта на вятъра! — обади се една катеричка от върха на Бора. — Знаете ли колко пъти вятърът се е опитвал да ме събори заедно с Бора?

— Трябва да се отмъсти на вятъра подлец! — каза Паякът.

— Трябва! Трябва жестоко да се отмъсти, а на животните, които се потрудиха за спасяването на Бора — да се благодари! — предложи Орелът.

— Да! — съгласи се Паякът. — Нека Кълвачът да телеграфира: щом Слънцето залезе и след това изгрее пак, свиквам събрание на горските животни под стария Бряст!

СЪБРАНИЕ ПОД СТАРИЯ БРЯСТ

Когато на другата сутрин Слънцето изгря, всички горски животни се събраха на определеното място. Паякът накара Сойката да изкряска три пъти, за да се въдвори тишина, и кимна на Орела да говори:

— Другари четирикраки и пернати, първа част от операцията в защита на гората е завършена! — оповести Орелът.

— А втората кога? — нетърпеливо се обади Глиганът.

— Когато вятърът се върне от изгнание, за да получи заслуженото наказание! — натърти Орелът. — Ако питате за наказанието — добави той след малко, — знайте, че то ще бъде смърт чрез удушване и набиване на кол!

— Съгласни ли сте? — попита Паякът, както винаги, без да повишава глас.

— Съгласни сме-е! Съгласни сме! — извикаха едно през друго горските животни.

— Вятърът не само чуپی дърветата, но се опитва да събаря нашите мравуняци! — оплакаха се горските мравки.

— И ни пречи да летим! — обади се пчелите.

— Навява сняг в нашите хралупи и даже се опитва да ги запуши! — изказа Кълвачът с няколко удара своите мисли по въпросите. — Ето защо правил но е да се удуши!

— Да се удуши! Да се удуши! — завикаха всички.

— Само че как? — обади се някой сред животните.

— Търпение! Ще бъдете свидетели на всичко! — обяви Орелът. — А сега, четирикраки и пернати, благодаря от името на щаба за достойното ви държане. Вие се държахте като истински животни!

При тези думи на Орела мнозина изръкопляскаха и се чуха викове:

— Да живее генералът Паяк! Да живее!

— Той заслужава орден! — каза Орелът. — Аз се погрижих за това, като свалих от небето една звезда. С ваше позволение искам да

му я закача, може ли? — попита Орелът, като огледа животните подред.

— Може! Заслужава! — изръкопляскаха пчелите и останалите по-малки животинки и животни, но ревът на Мечката прекъсна възторжените гласове:

— Звезда на Паяк! — ревна отново Мечката. — Как е възможно? Та вие сте луди! Нека е известно на всички, че аз прогоних човека и му попречих да събори Бора, тъй че звездата се пада на мене, а не на някакъв си Паяк... Я дай тука звездата! — запъти се Мечката към Орела.

Но Орелът подхвъркна на един от клоните на Бряста и Мечката остана с протегнати лапи.

— Аз ревах и човекът побягна! — обърна се Мечката към останалите животни. — Ревнах или не ревах, кажете? — попита Мечката и смигна на Вълка.

— Честна вълча дума! — изръмжа Вълкът. — Чух я с двете си уши.

— Тя че е ревнола, ревнола е, но защо? — попита едно тънко гласче.

— За да прогоня човека, ето защо — продължаваше да се дърли Мечката. — Питам ви — човекът не побягна ли, когато ревах? Побягна! — отговори си Мечката сама, като видя, че никому се не иска да вземе думата. — Ето защо — продължа тя — нека Орелът да благоволи да ми окачи небесната звезда.

— Двеста пчели дадоха живота си, за да прогонят човека, затова звездата се полага на мъртвите храбреци-пчели, а не на тебе, рунтава Мецано! — зажужука Пчелата и за всеки случай отхвърча и тя на клона до Орела.

— Не двеста, а хиляди пчели щяха да загинат, ако баба ти Меца не беше ревнола, бръмбарчета глупави! — озъби се Мецана на Пчелата. — Кажи, Лисо, истината, защо мълчиш?

— Да! Да! — заподмазва ѝ се Лисицата. — Твоят мечи рев ако не беше, работата на дървото беше спукана. Това е толкова ясно, че няма накъде! — заоблизва се Лисана.

— Това е нахалство! — възмути се Орелът. — Грозна лъжа! Аз гледах от небето и знам, че Лиса по туй време не беше там! Как може да се изказва тя кому да се окачи звездата!!

— Има свидетели! — заръмжа отново Мечката. — Ето ви Заека. Чу ли мечия рев! — впи в него тя кръвясалите си очи. — Чу ли, или не чу, кажи си правото!

— Чч-чу-чух! — заекна разтреперан Заекът.

— А видя ли оня с топора как бягаше? — продължаваше да го разпитва Мечката и така близо се приближи до Заека, че разтрепераното животно усети мечата й миризма. Въпреки това Заекът храбро замълча.

— Меца те пита! — тракна със зъби и Вълкът. — Видя ли човека да бяга? — повтори той и като щракна още веднъж вълчите си челюсти, пристъпи към Заека.

— Ввв-видях го! — отговори уплашеният Заек и виновно погледна Орела в очите.

— Браво на Меца, браво на Меца! — изръкопляска Лисицата. — Тя заслужава не една, а три звезди!

— Заслужава Меца свински зъб в корема! — грухна Глиганът и като се обърна към Мечката, загледа я с бялото на очите си.

— Заплашваш, значи, мирните животни, тъй ли? — сопна му се Вълкът. — Ние тука се изказваме, а той заплашва.

— Но аз видях — заговори Орелът, — че когато пчелите жилеха човека, той бягаше. Видях с моите орлови очи, а както е известно, аз виждам най-добре от всичките животни.

— Точно така! — отново се намеси Лиса. — Ти си видял как пчелите жият човека, който бягаше от мечия рев.

— Ако Меца е подплашила наистина човека с рева — а ревовете са чули всички, — то нека да й се признаят бойните заслуги! — примирително се обади Катерицата.

— Но ние всичките пчели свидетелствуваме! — зажужукаха пчелите, но Вълкът ги срязва:

— Мълчете! Вие сте заинтересувани в спора.

— Но и ние, мравките, видяхме! — записукаха мравките.

— Вие мравките се мразите с Мечката, защото ви яде! — озъби се Лисицата на мравките.

— Ясно! Медалът е за моите гърди — изпъчи се Мечката и отново пристъпи към Орела. — Дай звездата!

— Дайте й го, щом е тъй, няма да се дърлим за един медал и да разваляме съюза! — предложи Глиганът. — То се е видяло — дайте й

го!

— Разбира се, не заслужава да се дърлим! — подкрепи и Заекът и погледна с крайчеца на окото какво ще каже Вълкът.

— Добре тогава — съгласи се Орелът, — щом предлагате, окачвам небесната звезда на Мечката. Седнете, Мецо, за да го сложа на гърдите ви! — каза Орелът. — Седнете, седнете!

Мечката седна на задницата си, но изведнъж рипна като ужилена и изрева.

— Седнете де! — повтори Орелът. — Защо скокнахте?

— Окачете ми го на гърба — предложи Мечката.

— Защо на гърба? Това не е раница, а небесна звезда! Тя се окачва на гърдите! Седнете, седнете! — настоя Орелът. — Церемонията трябва да се спазва.

Мечката пак седна, но пак рипна и отново изрева.

— Стига де! — обади се Таралежът с подземен глас. — Стига си сядала върху мене!

— Де си, Таралежо? — попита Глиганът.

— Скрил съм се тука в тревата, а Мецана се намира върху мене! — изохка Таралежът.

— Ха-ха-ха! — започнаха да се смеят мравките, а след това и пчелите. Смехът им зарази другите животни и цялата гора като че гръмна от птичите и животински смехове, защото изведнъж всички се бяха досетили защо Мечката беше изревала вчера.

— Ето, значи, защо е поревала Меца, Паяко! — обърна се Глиганът към Паяка. — Ти не знаеше ли това?

— Това си е тайна Таралежова! — отговори Паякът.

— Тайната е явна! — грухна Глиганът. — Мечката седнала вчера върху Таралежа, изревала и с тоя рев единствен станала герой.

— Да ѝ се окачи орден „Таралеж“! — обади се от шумака неизвестно животно и отново гръмна кикот и смях.

— Вие подигравате ли се? — ревна разярено Мечката. — Вие, нищожни, да се подигравате със страшната Мечка? Как е възможно?... Дръжте ги, Вълко! — обърна се Мечката към Вълка. — Дръж да се разправим с тоя дребосък, който се плете в краката ни и замърсява гората със своето нищожество.

— Олеле, боже! — писна Заекът.

— Пчелички-и! — извика Орелът. — Вижте на тия диванета сметката!

Докато каже „сметката“, чу се ядовито бръмчене и веднага след това виенето на Вълка и реването на Мечката, които търтиха да бягат, преследвани от ожесточените пчели.

— Звездата, Мецо-о! Забрави си звездата! — викна подир Мечката Глиганът и от радост заквича: — Ха-ха-ха-ха-ха-а!!

— Тихо-о! — каза Орелът, след като Глиганът хубавичко се насмя. — Хайде сега, другари, нека да поднесем небесната звезда на този, който истински я заслужава — генерал Паяк.

— Тежка е за моите гърди звездата, Орльо! — отблъсна Паякът небесната звезда. — Окачете я по-добре на Кърта, за да му свети под земята. Той разкървави на човека носа и с това допринесе за успеха на борбата.

Чуха се възгласи и ръкопляскания:

— Нека да му се даде! Заслужава!

— Не! — обади се Къртът. — По-добре е медалът да се даде на Заека, защото той ме занесе на пътеката.

— Добре! — съгласи се Заекът. — Дайте ми небесната звезда, а пък аз ще я връча на Лисицата да не ме яде.

— Щом с една звезда може да си спаси живота — дайте му я! — съгласи се Глиганът. — Така небесната звезда ще свърши една хубава работа!

— Може! — съгласи се и Паякът. — Нека поне този медал да свърши някаква работа.

— Кукумявки мои! — викна Орелът към скрилите се в гъсталака кукумявки. — Надувайте фанфарите!

Щом екнаха фанфарите на кукумявките, Орелът слезе от клона на Бряста и пристъпи към Заека:

— Връчва се орден „Небесна звезда“ заради заслугите на Заека в борбата за защита на гората! Честито, Зайо! — викна тържествено Орелът и стисна лапата на Заека.

— Благодаря! Покорно ви благодаря! — запокланя се Заекът насам-нататък, докато изреди всичките животни.

— Хайде стига! — предложи Паякът, когато ръкоплясканията на присъстващите четирикраки и пернати стихнаха. — Нека да се разотидем сега и когато настъпи удобното време, да отмъстим за

ранения Бор, като сразим страшилището на гората вятъра, наречен Дърволом. Всичко е приготвено за този последен двубой, остава малко да почакаме.

— Докога? — ревна нетърпеливият Глиган.

— Докато вятърът се върне от изгнание... Три-четири години, може и пет! — отговори Паякът. — Орелът ще брои годините, а вие вървете по местата си! Сбогом, съюзници! — още веднъж извика Паякът и размаха дългите си крака.

ОТМЪЩЕНИЕТО

Девет години бяха минали след събранието на съюзените птици и животни под големия Бряст, а Дърволомът още не се явяваше. Девет пъти катеричката роди. Девет пъти Кълвачът мъти, а Дърволомът все не идваше и все не идваше. Даже Орелът, когото бяха натоварили да брои годините, започна да се тревожи и ядосва.

— Хайде, Орлице! — подканяше един ден Орелът своята орлица. — Хайде, запиши с клюна още една рязка.

— Омръзнаха ми тия резки! — изсъска Орлицата.

— А на мене не ми ли омръзна да броя? — сопна ѝ се Орелът. — Пролет-есен, лято-зима, пролет-есен, лято-зима, пролет-есен, лято-зима и така всяка година?

— Можеше зимите само да броиш! — забеляза Орлицата. — Защото всяка зима означава една година.

— Предпочитам пролетите да броя! — каза Орелът.

— А защо не ги брои? — запита Орлицата.

— Стига! — кресна ѝ Орелът. — Ти все нещо гледаш да се заядеш. Я по-добре виж колко пролети са минали!

— Девет! — преброи Орлицата резките.

— Девет пролети! — въздъхна Орелът. — А вятъра го няма! Не е малко наказание това, девет пролети и есени, девет зими да чакаш отмъщение. Ето семената, що засяха мравките, станаха борчета, годините се превърнаха в гъсталаци, гъсталаците — в гора, а Дърволома още го няма. Где ли се е запилял подлецът? Какво ли е станало с него? Може пък силите си да събира, а, Орлице?

— Може — отговори Орлицата кратко, защото тя мътеше, а когато мътеше, не обичаше да разговаря с Орела.

— А откъде събира силите си той? Някъде зад океана май — сам си отговаряше Орелът. — Казват, вятърът се раждал там от студено и от жежко...

Така си говореше Орелът сам и поглеждаше към хоризонта, но Дърволомот все още никакъв го нямаше.

Как се раждат и къде събират сили ветровете, бавно или бързо — никому не е известно, но Дърволомот този път наистина здраво закъсна и се забави, както никога.

Ветрове идваха, но бяха приятни, меки ветрове, какъвто е южнякът, дето разтопява преспите и развива пъпките в листа. Или лекомисленият бърборко, що разхлопва тенекиите и плаши малките деца. Или пък зефирът, който идва натоварен с планински аромати, за да ви погали.

Валяха дъждове. Валяха, но не шибаха.

Трецяха светкавици понякога, но гръмотевици не падаха.

И току-речи всички взеха да забравят Дърволома. Всички освен ранения Бор. Борът непрекъснато мислеше за Дърволома и с нетърпение го чакаше.

За да умре ли по-скоро и да се отърве от мъките? Вярно, че болеше, раната болеше нетърпимо, но Борът беше готов триста години да се мъчи и търпи, ала да дочака Дърволома, за да види как ще загине вековният му враг.

Най-сетне през един мрачен есенен ден, когато Орелът се канеше отново да пита Орлицата къде се раждат и събират ветровете, тъмен облак се появи на хоризонта и студена тръпка прошумоля в гората. Орелът погледна нататък и веднага забеляза, че Дърволомот най-сетне се задаваше.

— Ето го вятъра, ето го вятъра! — зарадва се Орелът. — Сили небесни — дочеках! Ето го, ето го пак!

Вятърът наистина приближаваше и воят му се чуваше все по-близо и по-близо.

— Жичката! Жичката на телеграфа! Орлице, вържи ми я на крака! — помоли се Орелът. — Вържи ми я на крака, че трябва да излитам! Бързо жичката!...

Орлицата сръчно върза паяжиновата нишка за крака на Орела, а царствената птица излетя и се понесе към небето. След малко гласът ѝ затрептя във всички паяжини:

— Говори Белоглавият орел от станция Небесна!!! Тревога-а! Дърволомът идва буреносно! Засилва се към Бора! Тревога, тревога-а! Очаква се фронтално нападение, тревога-а, тревога-а! Генерал Паяк, разрешете да кацна на Бора да му кажа няколко думи окуражителни.

— Летете нагоре, летете нагоре! — предаде Сойката заповедта на Паяка.

— Искам — продължи Орелът — вятъра да срещнем аз и Борът двамата и ако трябва — да умрем!

— На гората са нужни не мъртви герои, а живи наблюдатели, затова изпълнявай каквото ти казвам! — сряза го Паякът.

— Лети нагоре! — долетя следващата заповед на Паяка. — И разказвай какво ще стане, защото твоите очи в тая минута са очите на командувания генерал!

— Слушам, генерале! — долетя гласът на Орела, но една гръмотевица го заглуши и небето цялото се затресе от нови гръмотевици. Това не попречи на Орела да предава.

— Вие чувате! — говореше Орелът. — Вятърът напират и не е сам, а си помага с гръмотевици и със светкавици, сякаш иска не само да сломи, но да запали гората. Ето! Той връхлетява и Борът се заклати... Корените се обтягат, клоните като щикове посрещат Дърволома, отхвърлят го, но това е за кратко, защото бесният вятър отново го връхлита... О-о, сили небесни, ще се спаси ли Борът? — извика Орелът, но тези викове Паякът не чу, защото нови гръмотевици заглушиха гласа на Орела.

По-нататък каквото се случи, видяха го всичките животни, защото бурята се разразяваше пред очите им: вятърът се хвърли отново към Бора и го налегна с всичка сила. Стеблото се попречи, пропука, но клоните му се извиха и поеха върху себе си главния удар.

Една светкавица жегна Бора по главата и разцепи кората му надолу чак до дънера, но Борът все пак остана прав. Това, изглежда, съвсем разсърди вятъра и като се засили отдалече, той връхлетя с всичка сила. Този път Борът не само се заклати, но се и наведе и току изведнъж се пречупи, където беше пресечен, и полетя към земята с трясък.

Трясъкът на поваленото дърво се сля с дивото фучене на тържествуващия вятър. Разкикоти се той, засвири, завъртя се около

върха и зашеметен от своята победа, затанцува с развята грива. Затанцува, но се спъна и падна... И тогава се случи главното:

Дърволомот поиска да стане, но се блъсна в някакви дървета, клони го зашибаха в лицето, сплетоха се корени в краката му, боднаха го някакви игли и той се видя повален в гъсталак от... борови дървета. Взря се Дърволомот в тях и ги позна. Позна по техните засукани стебълца, че това са децата на поваления му враг, които искаха да го промушат, да го задушат! Изплашен, ужасен, Дърволомот се наду и с последни сили се опита да прескочи притисналите го дръвчета. Успя да превие две или три, три-четири да пречупи, но се блъсна в стотици нови, препъна се и прободен в ребрата от зелените им щикове, падна на земята прикован. Заръмжа, заскимтя, докато най-сетне притихна, удавен във вълните на зелената гора.

— Победа-а! Победа-а! — разнесе се гласът на Орела из цялата гора. — Удавен е нашият враг, удушен е той, прободен е! Чуйте всички предсмъртните въздишки на подлеца! Чуйте, съюзници, това е ваша победа, защото вие засадохте младите дървета и сложихте примка на Дърволома. Ето защо аз, Орелът, ви заклевам: не разтуряйте съюза! Засявайте гората! Защищавайте я от ветрове и врагове, а на загиналите — слава-а!

— Слава, слава-а! — запяха горските птици.

— Слава, слава-а! — обадиха се и животните и над гората се понесе победната песен за прослава на Бора, изпята от всичките четирикраки и пернати в гората:

*Слава на Бора, слава на Бора!
Ах, хора, не развъртайте много топора!
Бъдете ни, хора — опора!
Ах, хора, ах, хора,
спасете ни, хора, от позора!
Смилете се, хора!*

ВРАЖДА

Стадото се състоеше от десет *муфлона*: четири мъжки и шест женски, докарани в Родопите чак от Кавказ. Ловците, които ги преселиха оттам, се надяваха, че муфлоните бързо ще се размножат и ще украсят планините на България с нов дивеч.

А те наистина бяха интересни. Имаха овча вълна, а кози рога. Яки и стройни кози крака, а овча опашка. Телата им — трътлести и набити като на овни, — притежаваха необикновената ловкост на дивите кози.

Когато разковаха дървената клетка, в която муфлоните бяха пропътували дългия си път от Кавказ до Катранджидере, за да бъдат пуснати в приготвената им „кошара“, един от тях се шмугна през отворената пролука и с невероятен седемметров скок изчезна в гората.

За щастие гората беше вече заградена с висока и плътна дъсчена ограда, тъй че рунтавият скокльо не се загуби.

Наистина, високата ограда на новия резерват ограничаваше свободата на муфлоните, но затова пък тя ги предпазваше от кръвожадните планински вълци, които изобилствуваха в тоя див и непристъпен край. Тогава още никой не предполагаше, че нарушаването на спокойствието ще дойде не отвън, а отвътре. Че то ще бъде съдбоносно за живота на цялото преселническо стадо. Но нека да не изпреварваме събитията и да разказваме историята по реда на случките.

Озовали се вън от досадната клетка, през първите два дни измършавелите животни се щураха из гората като без компас. Успокоиха се чак на третия ден и започнаха да пасат. Една сутрин женските пасяха, както винаги, а мъжките, както винаги, стояха на стража край тях, оглеждаха се и душеха въздуха в очакване на неприятеля.

Слънцето беше започнало силно да пече, стадото трябваше да напусне сочната поляна и да мине в сянката на високите ели, където си почиваше, докато настъпи вечерта. Старият мъжкар тръгна пръв.

Заедно с него тръгнаха и останалите мъжки, но един от тях — възнисичък овен, с око, накървавено от битките — изпревари стария мъжкар. Ядосаният предводител блъсна натрапника, за да го махне от пътя си, но оня, вместо да се махне — обърна се и неочаквано връхлетя върху Стария. Чу се трясък на сплетени рога. Неочаквал дръзкото нападение, Стария приклезна на задните си крака и насмалко да падне, ако една от женските не беше се намерила зад него.

Отскочил настрана, Кървавото око се готвеше за нова съкрушителна атака. Той беше пъргав и млад, рогата му — яки, и Стария, заклезен в стеблата на бориките, щеше грозно да изпати, ако не беше неговата опитност: престори се, че иска да посрещне удара, но щом рогата на Младия докоснаха неговите излъскани от битките рога, старият овен се отклони. В същия миг Младия полетя напред и се удари в насрещното дърво. Чу се рев и заедно с него кратко и зловещо пукане на кости. Рухнал на предните крака, Кървавото око се опита да стане, но водачът го нападна, върху него се посипаха светкавични коси удари отблизо, които го зашеметиха и събориха.

Усетили кръв и смърт, изплашените женски се дръпнаха и притиснати една в друга, чакаха трагичната развързка, а другите мъжки наблюдаваха страшната битка и само разширените им ноздри и лекото пръхтене, което издаваха от време на време, говореше за тяхната бойна възбуда. Но никой от тях не се намеси, докато Стария блъскаше поваления си враг и постепенно го умъртвяваше.

Следващите няколко дни бяха дни на затишие. Муфлоните кротко пасяха на тучните поляни, а горе, на скалите, тримата мъжкари пазеха. Всичко изглеждаше спокойно, но на опитния наблюдател би направило впечатление поведението на орлите, които разграбиха мършата на Кървавото око. Вместо да изчезнат, както обикновено след изяждане на плячката, те непрекъснато кръжеха над малкото стадо, сякаш очакваха нова борба и нова плячка.

И наистина инстинктът не излъга орлите. Няколко дни след смъртта на Кървавото око сбиха се Куция и Къдравия. Куция беше по-дребен, но той имаше необикновено широки гърди. Ходеше малко разкрачен и се клатушкаше тъй, че повесмата на дългата му козина се люлееха ту насам, ту нататък, като мантия. Тоя изглед щеше да е много внушителен, ако не се разваляше от лекото куцукане, придобито след един опасен двубой, който бе свършил със строшена плешка. След това

си поражение Куция стана много потаен и предпазлив. Държеше главата си ниско, ала острият блясък в очите му говореше за една властна и пламенна душа, която нищо не забравя и нищо не прощава.

За разлика от Куция, Къдравия бе строен, висок, с великолепно завити рога и дебела мускулеста шия. Челото му, разпрано някога от рог, бе зараснало, но дебелината винена рязка остана. И от походката, и от държането на тоя мъжкар се излъчваше гордост, която често преминаваше в лекомислие. Именно неговата гордост стана причина за сбиването му с Куция. Това се случи на водопоя: всички бяха жадни и се спуснаха изведнъж. Куция и Къдравия се намериха един до друг, но Къдравия сметна за недостойно да пие едновременно с другия и бодна Куция да се отмести. Ала Куция отвърна на удара с удар: стрелна мощното си тяло върху Къдравия и го блъсна в корема. Задницата на Къдравия отхвърча. Той загуби равновесие и падна в бързотечния вир. Коварният удар беше точно пресметнат: с падането си във водата Къдравия се натопа и макар че светкавично излезе, гъстата му козина беше попила достатъчно вода, за да го направи тежък и трмав. Ако беше умен, той незабавно трябваше да бяга, но — горделив и сприхав — наведе глава и се хвърли в борбата.

Глава с глава се блъскаха, като да бяха от камък. Тромавите овнешки тела летяха с такава сила, че дългата им вълна са издуваше, сякаш раздухана от силен вятър.

Къдравия отбиваше ударите с видими усилия, защото мократа му козина тежеше, а ударите се сипеха като градушка — все по-тежки и ожесточени. Почувствувал смъртната опасност, Къдравия хукна да бяга. Смутените женски изпръхтяха. Сойката излетя и кресна, а орлите, които издалече кръжеха в синьото небе, слезнаха още пониско. Бягащият и преследвачът му изчезнаха в гората за радост на Стария мъжкар, който спокойно натопа муцуна във водата и без да се оглежда, продължително пи.

Дълго в гората ехтя тропот на копита и звек на сблъскани рога. Сетне всичко затихна. До вечерта никой от мъжкарите не се завърна. Прибра се Куция, но чак на другия ден, когато слънцето беше изсушило вече росата по дърветата и малкото стадо слизаше от своите нощни леговища в подножието на скалите. Пристъпваше бавно и се клатеше повече отвсякога. На челото му стърчеше разпрана, окървавена кожа, а от раната лъкатушеше струйка засъхнала кръв.

Държеше се настрана и следваше стадото издалече. Не пасеше, но на водопоя дълго и жадно пи.

През тоя и следващите дни Стария се разпореждаше със стадото пълновластно, като истински водач. Той единствен бдеше на скалите за неговата безопасност. А когато късно вечер женските се събираха под една вековна ела с разперени гъсти клони, заставаха край тях и заслушан в шумовете на гората, слухтеше за стъпките на някой звяр.

Така премина лятото и настъпи есента. Гората се прошари, тревата повехна, а небето от модросиньо стана пепеляво. Заглъхнаха птичите песни. Зафучаха елите и тъжният им предупредителен вой обяви на всичко живо, че трябва да се очаква тежка зима. В един от тези тихи и тъжни есенни дни се случи нещо неочаквано. Стария напусна стражата си на скалата, слезе при стадото и се втурна да прогони Куция. Месеца на любовта неусетно бе настъпил и той бе запалил в гърдите на водача глуха, но жестока ревност.

Водачът очакваше, че Куция ще побегне. Но вместо да стане това, усети как рогата му срещнаха сякаш не рога, а някаква скала. Тревожно предчувствие опари безстрашното сърце на Стария, но беше късно. Боят започна. Съперниците се отдалечаваха, след това, навели глави, спущаха се с бясна сила един срещу друг, за да се срещне чело с чело, рог с рог. Трясък на рога ехтеше из цялата гора, сякаш вятърът събаряше сухи дървета. Към небето захвърчаха камъчета и разровена пръст, а пъхтенето на заморените животни все повече наподобяваше духането на ковашки мех. Слънцето се извиси и припече. От муцуните на враговете потече пяна. Поляната бе разровена, като че ли разорана.

Борбата между Стария и Куция продължи през целия следобед. Съперниците се оттегляха под някой храст, почиваха минутка-две, а след това отново се втурваха като обезумели един срещу друг, за да си нанесат последния удар. Вечерта ги свари настръхнали, но напълно изтощени.

Мракът настъпи с временно примирие. Противниците прекараха заедно със стадото, пиха много вода, а след това се скриха един от друг и тъй дочакаха заранта. Тогава и двамата се качиха на скалата едновременно и едновременно се спуснаха един срещу друг, решени да приключат смъртния двубой под пляска на белоглавите орли, които кръжеха над главите им. Мястото представляваше малка равнинка, заобиколена отвсякъде от пропаст. Животните се блъскаха отблизо —

нямаше място за засилване. Стария беше по-тежък, но Куция — по-издръжлив и силите се уравниаваха. Тъй че никой не успяваше да нанесе фаталния страничен удар в плещите. Изведнъж Куция се направи, че гледа към орлите. Издебнал този миг, Стария се засили да го блъсне от скалата, но с рязко движение Куция отстъпи и засиленият водач полетя в пропастта.

Куция поведе стадото към водопоя с отекла, но гордо вдигната глава и накървавени от битката очи, в които светеше блясък на задоволена мъст.

Радваше се и тържествуваше Куция. Но радостта му бе преждевременна: ако имаше очите на орела, той щеше да знае, че един от най-кръвожадните вълци в гората обикаля зад оградата и дебне всяка стъпка на тия непознати чужди животни с миризмата на овце, а пъргави като дивите кози. Потулен зад оградата, опитният звяр бе следил живота на малкото стадо и познаваше добре както силата и слабостта на мъжките, така и безгрижието на женските, тяхната неспособност да бягат и да се отбраняват. Той дори беше отбрал първата си жертва — една лекомислена и тлъста женска с лъскава козина и клепнали уши, която ядеше най-лакомо и се движеше най-отзад. Ала вълкът знаеше: преди да склочи яките си челюсти във врата на жертвата, трябваше да бъде мъртъв и последният мъжкар. Затова ликуваше, когато мъжкарите трошеха рогата си един друг, и търпеливо чакаше деня, в който щеше да се разправи с последния от тях.

Само едно не знаеше вълкът: как да мине през оградата. Той бе опитвал да я прехвърли, но краката му драснаха далече нейде по средата и тялото му неведнъж опита твърдостта на каменливата земя. Оттогава хитрият единак търсеше пролука и макар че още не я намираще, не се отчая. Все със същата упоритост той обикаляше непрестанно и потулен в горския гъсталак, чакаше помощ от щастливата случайност. В такова чакане мина есента и започна зимата. Ветровете, които се блъскаха в скалните зъбери на чуката, бяха напоени с тежка и студена влага, която всеки миг можеше да се преобърне в лед и сняг. Стадото напусна височините на своето пасбище и слезе на завет близо към дерето, където голите, но сочни гранки на буковите храсти заместваха прегорялата трева.

Заедно с муфлоните към дерето се придвижи и вълкът. Падналите есенни мъгли скриха и този път неговото присъствие, а

рукналите есенни дъждове донесоха оная случайност, на която тайно се надяваше коравата вълча душа; те изпълниха дерето с вода, а водата изрови пясъка под оградата и направи малка дупка. Щом вълкът забеляза пролуката, козината на врата му настръхна от вълнение: мигом клекна и с тихо скимтене започна да рови, за да разшири дупката.

Два дни и две нощи минаха за вълка в уморително и безнадеждно ровене. Той се ожесточи и загубил всякакво търпение, силно и злобно заскимтя. Не е известно дали Куция е чул скимтенето, а след това и неговото ръмжене, но през нощта на третата вечер той загуби обикновеното си спокойствие. Със силно и неочаквано пръхтене даде сигнала за тревога и женските, сгушени една в друга, се свиха под клоните на старата ела. А сам той, с вдигната глава и зорко отворени очи, се спусна към дерето, откъдето идваше вълчето скимтене.

След няколко мига овенът и вълкът стояха настръхнали един срещу друг, разделени от тънката дървена преграда. Куция схвана, че това е страшен и опасен звяр. По стъпките на Куция пък вълкът разбра, че зад оградата го чака един решителен водач. Той изръмжа. Водачът кратко, отривисто изпръхтя. Побеснял от миризмата на овена, вълкът совна муцуна в малката дупка, но тя и сега се оказа тясна и ожесточеният вълк, като не знаеше какво да направи, ухапа края на дъската. Това бе откритие! Мократа и прогнила дъска хрусна във вълчата челюст. Останалото време на нощта изтече мъчително в нови опити да разшири пролуката, осуетявани от овена, който биеше с копитата си зверската муцуна. Призори единакът се оттегли — гладен и уморен, но тройно озлобен.

Следващия ден женските не слезнаха в дерето, а останаха в лятното си обиталище, в подножието на скалите. Към дерето слезе само водачът. Зад оградата го чакаше вълкът. И снощната игра започна отново: вълкът гризеше дъските и разширяваше пролуката, а овенът го биеше с копита. Две нощи продължи надхитряването. Вълкът ту изчезваше в тъмнината, за да се върне внезапно, ту драскаше оградата на друго място, за да отвлече вниманието на водача, и тъй успяваше да си спечели по няколко минути за разширяване на дупката.

Все тъй мъчително изтече и следващата нощ. Вълкът провираше вече цялата си глава, за да я отдръпне мигом, щом Куция връхлиташе

да го удари с рога.

Решителният час настъпи призори. Мъглата, съюзницата на вълка, се привдигна и от свъсеното студено небе западаха ситни снежинки. Земята побеля. Зазоряването прогони вълка и водачът тръгна към овцете. Снежецът хруптеше под краката му, но все пак Куция долови заедно с него и друго едно хруптене — кратко и зловещо. Той рязко се обърна и забеляза вълка, който беше минал през дупката и приклепнал на предните си крака, се канеше да скочи. Събрал всичката си ярост и смелост, Куция светкавично се спусна върху него, но звярът отскочи с изненадваща лекота. Чу се тракане на вълчи зъби и само невероятната бързина, с която овенът се обърна, го спаси от челюстите на звяра.

Водачът отново се хвърли към вълка и отново се повтори същото: единакът отскочи с лекота, а след това се спусна към незащитения хълбок на овена. Куция обърна задницата си към оградата и зачака нападението на вълка. В затишието, което последва, той чу трополене и разбра, че усетили присъствието на врага, женските бягат.

Да бяга и той? Куция може да надбяга вълка, да се изкачи на скалите и там в някоя от теснините да го смачка, но мисълта да обърне гръб на вонещия враг го накара да потрепере от погнуса. И той остана.

Наоколо се развиделяваше. Загубил търпение, вълкът започна да обикаля овена. На няколко пъти се спусна, като че искаше да го захапе, но при всеки опит срещаше, готови да го нанижат, рогата на водача. Звярът се зъбеше отблизо и предизвикваше овена. Водачът усещаше намерението на врага си да го откъсне от оградата, но въпреки това нападна — силно и светкавично, по-силно и светкавично, отколкото беше пресметнал вълкът. Ударът беше толкова силен, че звярът се преметна, претърколи се и спря в дънера на някакво дърво. Той бързо се изправи на крака, но овенът го застигна и го повали отново. Последваха жестоки зашеметяващи удари. Вълкът се превърна в топка от кървава козина, но тая жилава топка все пак успя да се извие и вълчите зъби докоснаха овена зад ушите. Без да обръща внимание на болката, Куция продължи да блъска с диво ожесточение, докато разбра, че блъска в дърво: ловкият звяр бе успял да се измъкне и преди овенът да се обърне, за да го срещне с рогата си, заби муцуна в хълбока на овена.

Куция усети тъпа и зловеща болка да разтърсва цялото му същество. Извърна задницата към дървото и насочил рога към вълка, зачака с мрачна решителност следващото нападение. Овенът не се лъжеше: със следващия удар щеше да дойде и смъртта. Водачът знаеше това и като гледаше клекналия окървавен и озъбен хищник, в тромавата му глава се роди една мисъл и едно съжаление: мисълта, че ако другите мъжкарите бяха живи, звярът щеше да бъде сразен. И съжалението, че мъжкарите не бяха живи и че след неговата смърт стадото щеше да загине от устата на вълка.

— Мееееее-е-е-е! — долетя откъм върха плахият призив на една от женските, която искаше да обади на водача къде се намира стадото.

Водачът извърна глава нагоре, но в същата минута вълкът се хвърли и го ухапа за врата. Двете животни паднаха на земята едновременно. Овенът захърка, зарита, но челюстите на вълка се бяха смъртоносно впили във врата му и след няколко тръпки тялото на водача се отпусна, топло и меко, на мекия и пръхкав сняг.

Откъм скалите отново долетя призивът на женската:

— Мееееее-е-е-е-е.

Вълкът пусна врата на своята жертва и заслуша. След това изтърси козината си и с ловки, пъргави стъпки, уверен, че няма кой да му пречи, спокойно се отправи нагоре към скалите, откъдето идваше блеенето на осиротелите женски.

СВИНЧЕ СЪС ЗВЪНЧЕ

За да се случи тая кървава история, виновна беше дивата свинка, че заведе малките си толкова близо до граничния пост. Малките ѝ също бяха виновни: вместо да следват майка си, когато тя започна да бяга, те се изпокриха в накапалата по земята дъбова шума, като смятаха, че никой няма да ги види. Но граничарите умееха всичко да виждат: откриха ги и плениха две от малките свинчета. Занесоха ги на поста и дълго и шумно спориха какво да правят с пленените прасета. Някои се изказаха да бъдат заклани и опечени, но повечето се смилиха и решиха да ги опитомят. Сковаха набързо нова кочина, поставиха им вътре коритце с мляко и двете шарени дивачета се намериха в новото си жилище, зашеметени от неочакваната случка, с развързани крака и муцунки — приготвени за ровене.

Напразно: талпите на кочината не се поддаваха на никакво ровене и пленените свинчета трябваше да се примирят със своята кошарка. Отначало те изпитваха такава мъка за гората и свинското стадо, че макар да виждаха пред себе си копанята, не се докосваха до нея. Сетне гладът надви и те завряха зурлите си в прясното мляко.

Така започна опитомяването на дивите прасета, наречени от граничарите Жарко и Жвачко. Жарко получи своето име от светлокафявата си и с огнени отблясъци козина, а Жвачко — от ненаситната си лакомия. Той завираше цялата си муцуна в мляко, жвакаше, мляскаше и се облизваше, жабуркаше се, лочеше и пиеше, докато се издуе като гайда. Лакомията му беше толкова голяма, че понякога той влизаше в копанята с предните си крака, а граничарите дълго се смееха след това на млечнобелите чорапчета на Жвачко.

Това не бяха единствените различия между Жарко и Жвачко. Жарко — подозрителен и мълчалив — седеше все в тъмното къоше на кочината, а Жвачко — лекомислен и безгрижен — предпочиташе да се навърта около вратата. Неговото лекомислие отиде дотам, че когато веднъж Грудни, граничарят, посегна да го почеше, Жвачко не побягна, както би направил Жарко. Той остана на мястото си и щом Грудни

напила гъдела му зад ушите, Жвачко се отпусна, легна и вирнал краката, се остави да бъде чесан и разчесван, докато кожата му почервения. Чесането се повтори, потрети и се превърна в ежедневно забавление и за прасето, и за граничарите, защото внасяше веселба и смях в техния пълен с опасности и напрежение живот.

Груди след това направи опит да нахрани прасетата не с мляко, а с войнишка чорба и това имаше голям успех. Тоя път зажива не само Жвачко, но и Жарко. В надпреварването за чорбата и двете прасета влезнаха коритото и сбутаха муцуните си една в друга, започнаха да се блъскат и хапят като врагове. За да пробват магическата привлекателност на войнишката чорба, една сутрин граничарите направиха така: пуснаха прасетата в заградения двор, изсипаха своите канчета, пълни с чорба, в коритцето и ги разхлопаха (хлопането означаваше сигнал за обяд). Едновременно с това те отвориха вратата на двора към гората. Дивите прасета можеха спокойно да избират: да влезнат при чорбата в кошарката или да хванат пътя към гората.

Намерили се изведнъж във от кошарката, пак на свобода, Жарко и Жвачко спряха като заковани, събраха глави, сякаш се съветваха какво да предприемат, и в следващия миг бяха готови да хукнат към отворената врата, когато се разнесе миризмата на вкусната чорба, чу се предизвикателното хлопане на войнишките канчета и стана чудо: вместо към гората двете прасета хукнаха към кочината презглава.

Убедени след тая „проба“, че дивите прасета са вече питомни, войниците решиха да не затварят повече вратата на кошарката. Така Жарко и Жвачко се намериха на двора, където със страст и увлечение се отдадоха на свинския си навик да ровят влажната земя.

Някои от граничарите спореха, дори се хванаха на бас, че прасетата все пак ще побягнат. Други, начело с Груди, настояваха да се вярва на прасетата и твърдяха, че вкусили веднъж от цивилизацията, те няма да побягнат. Първия ден поне прасетата не направиха опит за бягство и Груди спечели баса. Заедно с това той спечели званието „свинеукротител“ и „свинесърцевед“. Но между граничарите имаше и такива, които смятаха, че е рано да се говори още за опитомяване.

— Кажете, виждал ли е някой от вас опитомено диво прасе? — питаха те.

— Точно в това е нашата слава — отговаряха привържениците на Груди, — че ние опитомихме не едно, а две диви прасета.

Невярващите обръщаха внимание върху странното поведение на Жарко, който въртеше неспокойно очи, виреше уши и бягаше презглава, когато наближаваше човек. Вярващите обръщаха внимание върху поведението на Жвачко, който беше се вече научил да върви подир граничарите в очакване на любимата порция чесане и грухтеше, като че благодареше на този, който му я даваше:

— Грух!... Грух!... Грух!

— Чух! — отговаряше Грудите. — Чух! — И забиваше коравите си пръсти зад ухото на лакомия Жвачко, за да му достави най-върховното удоволствие.

Тъй или инак спорът се разгорещи и Грудите се реши на смела постъпка. За да докаже, че прасетата са съвсем опитомени, той обяви, че следващата нощ ще остави отворени както вратата на кошарката им, тъй и вратата на двора, която водеше направо за гората. Постъпката беше смела и рискована. Дивите прасета бяха пленници на граничарите едва от три недели. Макар да знаеха вече вкуса на войнишката чорба, никой не можеше да каже какво става в тъмните ъгли на техните свински души. Бяха ли те забравили своите връстници от стадото, волните игри, топлата майчина гръд, вкуса на нейното мляко? Бяха ли забравили гъдела на сухата горска шума? Тези въпроси занимаваха, разбира се, и Грудите, но той беше смело момче, което обичаше рисковете, и остана на решението си: прасетата да бъдат освободени.

Не само това. Той предложи бас: ако прасетата избягат, Грудите поема задължението да пере партенките на граничарите от целия пост в продължение на месец. В замяна на това противниците на свинската свобода поемаха задължението да чешат Жвачко под опашката всеки ден по десет минути във времето, свободно от наряд. Вратите бяха отворени и прасетата се намериха на свобода. Какво са правили те през нощта — никой не знае. Уговорката беше никой с нищо да не се меси на прасетата, дори със звук! Дори с поглед! Когато на заранта, сънени още, граничарите станаха да видят какво е станало, в двора нямаше никакви прасета. Нито в кошарката. Всички гледаха какво ще каже Грудите, но той остана спокоен.

— Денят не е завършил — рече той. — Напротив, той сега започва.

Като каза тия думи, той извади канчето си и взе да го блъска с лъжицата. Подир няколко минути само отвън долетя грухтене и в двора се втурна първо Жвачко, а сетне и Жарко. Бяха прекарали нощта някъде наблизко в гората и се връщаха при първата покана за закуска. От тоя ден нататък, все едно дали прасетата преспиваха в двора, или в гората, щом настъпваше време за разливане на чорбата, те неизменно се явяваха и лакомо се наяждаха.

Груди тържествуваше, а „неверниците“ вече изпълняваха баса. Всички идваха през почивката, за да изпълнят своя десетминутен наряд за чесане. Някои се опитаха да щипят Жвачко, за да го принудят да бяга, но кожата му беше достатъчно надебеляла, за да се плаши от такива шеги. Напротив — щипането го правеше по-доволен и щастлив, а грухтенето му преминаваше в тихо и блажено хъркане.

* * *

Свинската идилия се беше превърнала от щастливо събитие в обикновено ежедневие, когато се случи нещо грозно и неочаквано, което наруши спокойствието на граничния пост „Кукурък“. Една заран Жарко не се завърна нито за закуска, нито за обяд. Жвачко само дойде, но в такова състояние, че събуди много опасения и подозрения. Дойде с окаляни крака, рошава четина и драскотини по корема. От звяр ли бяха гонени прасетата? Изяден ли беше Жарко, или беше само ранен?

Никой не допускаше да е побягнал, но след като войниците претърсиха цялата гора и не откриха нито кървави дири, нито следи от някаква борба — подозрението, че Жарко е избягал, постепенно взе да си пробива път. То се дори засили, когато един от постове се върна и обади, че през нощта дочул шумове, които наподобявали шумоленето на едър дъжд. Всички познаваха шумовете в гората и знаеха, че преминаването на свинско стадо през гората много наподобява шума от едри капки дъжд.

На това се противопоставяше Груди. Ако Жвачко и Жарко бяха попаднали в своето стадо, защо Жвачко се беше върнал, а Жарко е останал? Беше ли възможно двете прасета да бъдат толкова различни? В края на краищата Жарко може да се е загубил!

Така мислеше Грудни и за да не се загуби и Жвачко, реши да му върже звънче. Хем да плаши зверовете, ако се опитат да го нападнат, хем да сочи на граничарите къде е, ако се загуби из гората като Жарко.

Свинче със звънче!... Тая необикновена идея допадна изведнъж на всички. Намерено беше звънче и пред очите на целия пост се извърши церемонията на неговото връзване. Един стар войнишки ремък бе разпран и скъсен, зашиха му една бронзова закопчалка и с негова помощ медното звънче, което висяло някога на някакво теле, се намери на врата на дивото прасе.

Щом прасето се намери със звънче, то разлюля главата си, като че искаше да се освободи от странната вещ, но звънчето още повече се разхлопа и подплашеното свинче търти из двора. Никога граничарите не бяха се смели тъй силно и сърдечно, както се смяха тоя ден. Слисаният Жвачко скачаше, бягаше, въртеше си главата, а войниците все повече и повече се смееха, докато най-сетне прасето свикна със звънчето и престана да лудее. Само от време на време то се стряскаше, за да предизвика изблик на смехове и кикот. Тогава още никой не предполагаше, че звънчето ще донесе не само смях, но и беда, и скръб.

Минаха няколко дни. Жвачко свикна със звънчето, свикнаха и граничарите. По звънчето те винаги разбираха какво прави свинчето: чеше ли се, рови ли из двора, или яде. Или пък ходи из гората за желъди. Есента бе настъпила и желъдите се ронеха — едри, лъскави и тежки, — а вятърът бързаше да ги зарови с ланска шума, за да не измръзнат през идващата зима. Желъдният аромат се носеше из цялата гора. И той навярно бе виновен за онова, което се случи, разтревожи целия пост и реши съдбата на прасето.

А какво се случи?

Случи се нощ облачна и тъмна. Случи се, че вятърът духаше от гората към поста. Жвачко се беше прибрал в своята кочина, а граничарите отдавна бяха заспали сладък сън. Но ето, вятърът донесе някакви звуци, които накараха свинското сърце на Жвачко да забие бързо-бързо: наблизко минаваше неговото стадо. В това нямаше никакво съмнение. На свинчето дори се стори, че дочува грухтене, и не какво да е, а тъкмо това, с което старата свинка събираше пръснатите по гъсталаците прасета. Всичко това накара Жвачко да скочи на крака. Миг след туй — забравил звънчето, което хлопаше на шията му — той се втурна през вратата към гората. Войниците спяха, вятърът духаше и

никой не чу звънчето. Само след няколко минути Жвачко — втори път, откакто беше храненик на граничарите — се намери при своето стадо.

Сега му е мястото да обясним, че първия път той срещна стадото с Жарко, но Жарко остана, а той, като си припомни вкусната чорба, затича се към поста презглава и нито грухтенето на майката, която го викаше, нито сърдитите погледи на старите глигани успяха да го върнат. Тогава и старата му майка, и глиганите се държаха, като че нищо не беше се случило с Жарко и Жвачко. Но сега при неговото появяване всички вдигнаха глави и го загледаха, като че не беше дете на старата свинка, а дете на вълк.

Защо?

Жвачко забеляза Жарко и тръгна към него, но Жарко отскочи, като че бе настъпил отровна змия. Едва тогава той разбра, че причината за всичко е звънчето. Опитваше ли се Жвачко да влезе в стадото, стадото мигом се оттегляше. Той пак се опитваше да го настигне, но стадото хукваше отново, докато най-сетне Жвачко заедно с цялото стадо се намериха в най-непристъпните гъсталаци на вековната гора.

Мястото, където спряха, представляваше горска поляна, заградена от стволите на престарели дъбове, чиито клони закриваха, току-речи, цялото небе. Стволите на старите дървета бяха излъскани от чесане на свинските гърбини. Кората им беше полуизтрита от точене на свинските зъби, а земята — претъпкана от копитата на глиганите. Ако беше с година по-стар, Жвачко щеше да знае, че това скришно, сбутано в планината място, се нарича „Кървава поляна“. Ако беше още по-стар, той щеше да знае, че тука стават двубоите между глиганите съперници и се решава кой ще бъде водачът и кои — негови помощници. Че тука в минути на опасност се събира цялото стадо, за да решава въпросите на своята безопасност — събрания бурни понякога, а понякога и кървави.

Свинчето не знаеше всичко това и с интерес наблюдаваше как старите глигани-ветерани заемат място под стеблото на най-дебелия дъб, а край тях се разполагат свинките, свъртели около себе си ланските и тазгодишните прасета; и как два глигана с наперени уши и криви зъби застават на стража край пътеката. Жвачко се досети за какво беше това събрание чак когато от двете му страни изникнаха

неочаквано две от младите прасета и с бялото на очите си му дадоха знак да не мърда.

Нима се страхуваха от него? В следващия миг работата стана ясна: между ветераните-глигани се изправи глиганът с най-много рани и започна с пъхтене и грухтене такава реч:

— Почитаеми глигани с рани. Уважаеми свинки и прасета млади. Свинският трибунал започва съденето на издайника. Обвинител може да е само който има рана, а защитник — всеки от нашето стадо. Обвинители, вдигнете своя глас! Защитници, пригответе си речите!

В интереса на истината налага се да обясним, че речта на стария глиган не беше тъй гладка, както я предадохме ние, но тя иначе не може да се предаде. „Почитаеми глигани с рани, уважаеми свинки и прасета млади“ например се състоеше само от едно „грух“, наподобяващо повече хълцане, отколкото истинско грухтене, придружено с обръщане главата към глиганите с рани и с мимолетен поглед към старите свинки. Младите прасета не бяха удостоени нито с поглед, нито със знак, но затова пък казаното „грух“ не беше краткото обикновено „грух“, а удължено най-малко с две „у“-та, което означаваше на свински език обръщение към най-младите. С такива неуловими за човешкото ухо интонации започна съденето на свинчето:

— Орелът е опасен, но човекът е по-опасен от орела — взе думата един глиган с криво рамо. Като малък той беше краден от орел, изпуснат и ранен. Оттогава всяка своя реч започваше с орела. — Човекът плени прасето и му върза звънче. Защо? Ясно е и за глупака, че той иска да го направи предател на свинското стадо. А какво се полага на предателите — всеки знае! — завърши Кривото рамо.

— Не съм предател! Не съм! — заквича Жвачко, разбрал и къде се намира, и какво го чака. Неговите пазачи — младите глигани — едновременно се обърнаха и го сръгаха със свинските си зурли, но той успя да извика:

— Звънчето не съм си вързал аз!

— А защо, когато миналия път дойде при нас, изостави свинското си стадо и пак се върна при човеците? — обади се едноок глиган, загубил окото си в борба с вълка.

Свинчето наведе глава.

— Заради чорбата — полугласно отговори то. — Вие не знаете какво е чорба!

— Но знаем какво е човекът! — грухна едноокият сърдито с такава сила, че клоните на дъба затрепераха.

— Знаеме човека, знаем! Той ни е пържил и пекъл! — обади се и други ветерани глигани и козината им настръхна, за да покажат дълбоките си рани. Един показваше простреляното си ухо, друг — кълката си, хапана от куче, трети — челото си, нашарено от резките на съчмите, и тъй нататък, и тъй нататък.

— Вие знаете, но аз не знаех какво е човек! — тихо рече Жвачко.

— Твоят брат също не знаеше, но предпочете своето стадо пред кочината и чорбата! — забеляза някаква свинка и строго изгледа наклакалите около нея прасета.

— Работата е там — обади се отново глиганът с кривото рамо, — че ти си предпочел чорбата пред свинската ти свобода!

— Това е предателство!... Заслужава смърт! — натърти председателят на трибунала, глиганът с най-много рани.

— Смърт!

— Смърт!

— Смърт! — ревнаха глиганите с рани и клоните на дъба затрепераха отново от мощното ехо на свинското грухтене.

— Милост за прасето! — чу се гласчето на някакво си недорасло. — То не е виновно, че са му закачили звънче.

Между врѣстниците на Жвачко настъпи оживление:

— Не е виновно прасето!

— Измамило се е прасето!

— Сгрешило е?

Глиганът с най-много рани тупна с крак и се изправи рунтав и наежен:

— Недорасли-и! Вие забравяте опасността, която ни застрашава!

— Ще отидем в най-гъстите гори, където звънчето няма да се чува — обади се прасето, което първо каза „милост“.

— Ушите на ловните кучета улавят дори бръмченето на комари! — противопостави се Едноокия и здравето му око блесна като боен зъб.

— Ще се пазим!

— С това клепало на врата?

Споровете се прекъснаха от изказването на Кривото рамо:

— Вие знаете ли какво е орел?

— А какво е вълкът имате ли си представа? — изгрухтя едноокият глиган.

— Спорът е излишен! — намеси се председателят на трибунала. — Като най-стар мога да ви кажа, че подсъдимото свинче е осъдено на смърт не от нас глиганите, а от човека. То ще умре задушено от ремъка на своето звънче, когато вратът му стане като нашите!

Настъпи тишина. Между младите свинчета се чу сподавено ридание. Дори вятърът престана да си играе с листата на дъба.

Тогава една свинка се разчувствува и каза:

— Защо, уважаеми глигани с рани, да се убива прасето, когато може да се замени смъртното му наказание с изгнание? Нека да походи из гората със звънец, за да разбере само в каква се е беда натикало.

— Изгнание!

— Изгнание!

— Изгнание! — завикаха едно през друго маловръстните прасета.

Глиганите с рани се спогледаха. И съдбата на свинчето със звънче щеше да е друга, ако не беше се намесил един престарял глиган, който винаги мълчеше Той силно изгрухтя:

— Страшно!...

— Страшно, страшно! — продължи старият глиган. — Страшно е, когато развратът между прасетата се посява открито. Нашата сила е в нашето стадо, а вие проповядвате изгнание! Едно прасе само да скита, за да срами открито свинското ни племе. Да се гаврят лисиците с него!

Глиганът се задъхваше от ярост, но не спря свирепата си реч:

— Стадото е за нас свещено! И не бива да се нарушава правилото. Прасето трябва да умре!...

Председателят на трибунала се обърна към майката на провиненото прасе:

— Ваша е последната дума!... Говорете!

Свинката хвърли поглед на събраните около нея прасета, след това впери очи в лицата на глиганите с рани. И рече:

— Аз съм майка. Вие, съдници, решавайте!

Глиганите с рани събраха глави и си рекоха нещо нечуто, след това водачът изправи главата си, а прасетата и свинките станаха прави.

— В името на свинското стадо — рече той — изменника осъждаме на смърт за наизидание на всички, които сега или някога ще сменят свободата за копаня човешка чорба...

При тези думи стражите-глигани сръгаха прасето да върви и изчезнаха в храсталака. Звънчето зазвъня безгрижно, но всички знаеха, че всеки звън отброява последните минути на един осъден. Звънчето заглъхна, а сетне спря. Чу се тропот и тъпи удари последваха и пак настъпи обикновената горска тишина. От съседните дървета се отрониха няколко кървавожълти листа и паднаха на земята — сълзи, отронени от старата гора заради това, което бе видяла.

* * *

След време залутани в гората граничари намериха трупа на свинчето със звънче, прободено от свински зъб. Ударът беше нанесен с такава сила, че беше заковал прасето за дънера на съседното дърво и то висеше като приковано на позорен стълб заедно с пречупения свински зъб. Граничарите разбираха какво е „измяна“ и „дълг“. Те изследваха също следите на „Кървава поляна“, дешифрираха, както се казва, случката и ми я разказаха.

Както са ми я разказали, така ви я предадох.

Ако имате въпроси, питайте граничарите на пост „Кукуряк“.

ДЯВОЛСКИЯТ ОГЪН

Огънят се появи на шестия ден от месец август — помня датата, защото през тоя ден си посякох крака и едва докуцах до лесничейската хижа. Представете си вековна борова гора — в Родопите има такива непристъпни и диви места, където все още царуват мечките и орлите: та сред тази гора, която нощем става катраненочерна, изведнъж се появи странното сияние.

На друго място това не би направило впечатление, но появяването на огън във вековната гора ни разтревожи. Горският Божин Врагов грабна карабината и отиде да разгони контрабандистите (както си мислеше). Но се върна посърнал: на мястото, където трябвало да има огън, било непрогледна тъмнина. Нямало ни хора, ни следа от жар. А ние от лесничейската хижа през цялото време гледахме и огънят не угасна нито за миг.

Горският продължи търсенето на другия ден. Върна се към обед още по-разтревожен от снощи: със секачите претърсили целия участък, огледали дърво по дърво, ала ни жива душа, ни пепел, нито огън забелязали.

Не беше ми разказал още горският всичко, както трябва, и ето — секачите си дойдоха разтревожени заедно с трионите и брадвите. Жегнал ги тайнственият огън и повече не искаха да останат в гората.

Опитах се да им обясня, че е срамно да се плашат от нищо и никакъв огън, но те мълчаха, мрачни и посърнали. Само един от тях се обади:

— Щом е нищо и никакъв, угасете го!

Не знаех какъв е тоя огън, но за да спечеля поне двайсет и четири часа, обещах. Секачите се съгласиха да останат до вечерта на другия ден. Те отидоха в готварницата да вечерят, пък аз останах с горския, за да обмислим трудното положение, в което неочаквано бяхме изпаднали. С наранения си крак не можех да мръдна от хижата. Какво ни оставаше да правим? Как да угасим огъня и да успокоим разколебаните секачи?

Докато обмисляхме, в стаята дойде Сашко, синът на готвача. Чипоносото момче всяко лято прекарваше ваканцията с баща си и сега, докато бях прикован в стаята, то ми носеше вечерята. Аз хубаво бях огладнял, но този път не се и докоснах до печените гъби, защото в същия миг Божин Врагов ме дръпна за ръкава и посочи през прозореца към гората: там, в тъмната планинска нощ, отново се появяваше възсинкавото загадъчно сияние — кротко и спокойно като луната. Имаше нещо красиво в тази гледка, в неясните и могъщи очертания на персенските гори, в загадъчния блясък на дяволския огън сред горската бездна. Стори ми се, че духне ли вятър, той се леко поклаща, сякаш някой разлюлява фенер.

— Може пък да е наистина таласъм? — пошепна горският, обхванат и той от суеверния ужас на секачите, в по-голямата си част българомохамедани от съседното Лясково.

— Може да е шпионско скривалище — обади се малкият.

— А като е скривалище, за какъв дявол ще светят? — Гласът на горския издаваше недоверие и яд.

— Сигнализират... Да не мислиш, че не може?

Можеше, разбира се, и още как. Границата не беше далече, а близо до границата всичко можеше да се случи...

— Тогава — да стреляме в огъня? — предложи горският и свали карабината.

Сега виждам, това със стрелбата е било истинска глупост, но в оная тъмна и зловеща нощ, когато хората се тъкмяха да бягат и работата висеше на косъм, няхах време спокойно да размислям и разреших на Врагов да стреля.

Горският вдигна пушката, но завладян от нетърпение, аз му я грабнах от ръцете и гръмнах право в огъня. Тъмнината се стъписа пред малката светкавица. Израснаха боровете — мълчаливи и могъщи — само за миг, после мракът отново се сгъсти, а огънят насреща още по-силно и сякаш по-предизвикателно заблестя.

Прицелих се и гръмнах отново. Откъм готварницата долетя сподавена тревожна глъчка и — както ми се стори — кикот. Секачите наблюдаваха двубоя с таласъма и се подсмиваха. Бяхме безпомощни, а навярно и смешни.

Канех се да сваля пушката от перваза на прозореца, когато чух гласа на момчето:

— Нека да си остане пушката на прозореца!

— Таласъма ли да плашим, а? — засмя се горският.

Сашко не обърна внимание на закачката и тихо, сякаш се страхуваше да не ни подслушва някой, ми обясни, че както си е прицелена, пушката сочи право в огъня. Ако на светло погледнем в мерника и ако единият от нас отиде в гората с кърпа, този, който е зад пушката, ще го насочи къде точно да сложи кърпата. Там ще бъде огънят...

Идеше ми да прегърна малкия и да го вдигна до тавана от радост, че се беше сетил за нещо, което никому не идваше на ума, но Врагов се обади:

— А как тоя, зад пушката, ще насочва другия с байрачето, когато има повече от три километра между тях и няма да се чуят?

— Ще взема портативния телефон!

Телефонната линия прекосяваше гората около мястото, където светеше огънят. С портативния телефон малкият наистина можеше да се свърже с хижата и да приеме командите. Той няколко дни бе работил с телефонистите и знаеше как да си служи с него.

На заранта Сашко замина. Зад пушката застана Врагов. За първи път една пушка очакваше целта сама да кацне на нейния мерник. Гледах през прозореца и наблюдавах, затаил дъх. Най-сетне знаменцето изплава по тъмнозелените вълни на иглолистната гора, телефонът иззвъня и започнаха поправките: „Назад... Напред!... По-наляво, още...“ Те не ставаха бързо, защото Сашко трябваше да секатери по дърветата и да развява оттам бяла кърпа, завързана на един прът. Все пак към обяд знакът беше поставен и Врагов хукна към гората.

Не ми оставаше друго, освен да чакам. Всяка минутка се надявах да чуя гласовете на горския и неговия чудесен помощник, но тия минути се проточиха, станаха часове и най-сетне, чак привечер, Врагов се върна: с драскотини по челото и без фуражка. Откри запотеното си чело, заби очи в пода, сконфузен, отчаян. И разказа, че претърсили със Сашко дървото, на което привързал той своето знаме, че разровили около дървото, пребъркали и птичите гнезда, и хралупите, обърнали дори камъните, но нищо, нищо не намерили!

Значи... огънят пак ще блесне през нощта и тогава? Като премислях какво щеше да стане, идваше ми да заплача.

Секачите се върнаха от гората, когато слънцето се беше вече скрило зад настръхналия хребет на Чернатица. Насядаха на поляната под моя прозорец, запушиха и мълчешком зачакаха дяволския огън.

Никоя вечер не ми се е сторвала по-зловеща... Точно в осем часа и трийсет и две минути сиянието започна да изгрява на същото място и по същия начин — постепенно, плахо, за да засвятка със сгъстяването на мрака като същински пламък. Този огън започна да ме ужасява. Трябваше веднага на същото място да се провери още веднъж има ли огън, или няма. Обърнах се към Врагов. Той разбра и пипна пушката.

— Чувайте, хей! — обърна се той към секачите. — Може ли да дойде един с мене да отидем при дървото?

Секачите мълчаха, като да не бяха чули нищо — скупчени, занемели под прозореца на хижата.

— Няма ли желаещи? — повтори Врагов.

— Слушай, аз ще дойда — дръпна го за ръкава момчето на готвача. — Зная пътя до дървото.

— Добре — неохотно рече Врагов.

Чу се щракане на затвор. Стъпки закънтяха по нанадолнището и заглъхнаха. Една искра, всечена в камънака от подкованите обуца на горския, блесна и угасна. Две сенки — малката и голямата — се изгубиха в нощта.

До знамението имаше час и десет минути път. Час и десет минути чаках на прозореца, втренчен в светлината, която ставаше все по-ясна и бистра и като че ли по-зловеща и загадъчна.

Телефонът звънна:

— Другарю лесничей — чух гласа на Врагов, — намираме се точно под знамето. Няма огън! Вие виждате ли нещо?

— Свети-и-и! — викнах аз отчаяно. — Огледайте се, да ви вземат дяволите!

— Свети, а там не виждали огън! — обади се някой под прозореца, където в тъмното цигарите блещукаха и откриваха от време на време някое изплашено, мустакато лице.

Една фигура се изправи и чух гласа на готвача, Сашковия баща — приглушен и търпелив:

— Нека се прибере момчето ми, другарю лесничей!

— Върнете се! — заповядах по телефона. — Върни детето!

— Добре — долетя гласът отсреща отчаяно и тихо, — но детето не ще. Ще се качи на дървото, за да си вземе кърпата.

— По дяволите кърпата, нека се връща! — закрещях с пълно гърло.

— Не иска! — натърти Врагов.

Почувствувах, че краката ми се подкосяват. Оставих слушалката и легнах отчаян и смазан от умора. Трябва да съм лежал около пет минути. Стресна ме дружен вик:

— Угасна-а-а-а, угасна, лесничей, угас-на-а-а-а! — викаха секачите.

Скочих. Светлината наистина бе угаснала. Попремигах, за да видя по-добре, но... огънят светна пак. Грабнах телефона.

— Враго-о-ов, светна и угасна, защо така?

— Не знам — чух обнадеждения глас на горския.

— Къде си?

— Под дървото.

— А момчето?

— На дървото... Прибира си кърпата.

— Нека слиза!

Мъжете под прозореца заговориха, но млъкнаха изведнъж, защото сиянието угасна отново, затулено сякаш с ръка. Чу се вик на ликуване, но... огънят отново заблестя.

— Слушай, Врагов — поколебах се аз, осенен от една идея, — нека Сашко се качи пак на върха! И да е готов да спре, когато ти кажа.

Настъпи тишина. След три-четири минути отброени от ударите на сърцето ми, светлината пак угасна.

— Спри-и! — ревах в слушалката, но така, че в гората са ме чули и без портативен телефон.

— Спряхме! — доложи горският и чух тежкото му дишане.

Минутка... две... три — светлината не се появи. Минаха четири, пет — тъмнината си оставаше пълна. Предположението ми се потвърждаваше: при слизането и качването си на дървото Сашко затуляше навярно тайния прожектор. Реших да проверя.

— Нека малкият се придвижи нагоре! — наредих по телефона.

След минутка сиянието се яви.

— Да слиза!

Светлината се изгуби.

— Спри!

Светлината повече не се яви.

Наведох се през прозореца и викнах:

— Угасихме ли дяволския огън, момчета?

— Чакай де, може да светне! — обади се някой.

— Ще ти светна аз един по тиквата! — викна му друг и се вдигна страшна врява.

Наредих по телефона, преди Сашко да слезе от дървото, където се е прилепил до смърча, да сложи кърпата. След това нареждане си легнах изнемощял, но вече спокоен.

На сутринта се отправих за гората, качен на едно муле, съпроводен от Сашко, Врагов и секачите. Врагов беше присукал мустаците си на „бурма“. Козирката му закриваше лявото ухо и око, но затова пък дясното победоносно святакаше с ятагански блясък. А Сашко? Той се държеше, като че не е ходил в гората снощи, а си е писал домашното. Само краката му бяха издраскани повече отвсякога.

Малкият ни заведе право при дървото — едно засъхнало, като попарено от слана, обикновено смърчово дърво. Необикновено беше само палтенцето на Сашко, привързано малко под върха, и кърпата му — на върха. Сашко бързо се покатери. Затаихме дъх и очаквахме да развърже палтенцето, за да ни открие най-сетне тайната на дяволския огън.

Секундите, които минаха, докато развърже канапа, ни се сториха минути, а минутите — часове. Врагов държеше карабината за стрелба. Секачите се държаха на три-четири крачки зад него, готови да хукнат, ако от дървото скокнеше — не дай си боже — рогатият таласъм. Само клепоухото муле, на което яздех, кротко примигваше и не взимаше никакво участие в нашите вълнения и тревоги.

Но ето, най-сетне Сашко развърза канاپите и палтенцето му бавно се смъкна от дървото, за да ни открие... за да ни открие съжулената кора на смърча и нищо друго, нищо друго!

От ярост и разочарование горският бе готов да стреля дори по невинното дърво; аз предпочитах да се появи истинският таласъм; секачите многозначително се споглеждаха и тези погледи съвсем ясно говореха: „Ето, виждате ли, я нека да си вървим, докато не е станало твърде късно!“ И наистина щяхме да си тръгваме, когато момчето повика от дървото:

— Ехе-ей, я гледайте! — Отчупи нещо и го подхвърли към нас.

Помислих, че е подхвърлил кора, но когато Врагов го взе от земята и ми го подаде, забелязах, че е гъба — голяма, колкото свинско ухо, повяхнала и потъмняла *пънчушка*. Светкавица като че блесна, разсече мрака на догадките и тогава си припомних изведнъж, че пънчушката е опасен паразит, който напада горските дървета, умъртвява дървесината им и тя започва да свети с една невидима отблизо химическа светлина. И тая светлина — ярка и ясна отдалече — причинява понякога, както в нашия случай — трагически недоразумения. Разбира се, виновен за всичко бях аз — за пънчушката бях учил, но както съм учил, така и забравил, и ето че това насмалко не стана причина да си имам сериозни главоболия.

Няма да говоря как секачите се радваха на Сашко и го друсаха в яките си ръчища, как му бях страшно благодарен аз и как Божин Врагов тупаше с приклад по земята и викаше с пълно гърло:

— Таласъми, а... да ви вземат дяволите!

Пънчушката се намира сега в малкото музейче на горското стопанство до Сашковата кърпа, вързана на пръта. Пънчушката и „знамението“ оставихме там, за да наумяват на всички минувачи, секачи, туристи и любопитни хора как се раждат таласъмните.

РАЗУЗНАВАЧИ КАКВО МОЖЕ ДА СЕ СЛУЧИ, КОГАТО НЯКОЙ ВЪРВИ ПРЕЗ ГОРАТА И СИ ГОВОРИ САМ

Миналото лято на втори юни отидох на излет в Равногорския балкан. Аз този балкан го обичам, защото не е стръмен, има на него хубави поляни и хора го посещават малко. Туристите предпочитат да се катерят по високи върхове, а тука върховете са все едни такива трътлести, тумбести и силните туристи ги избягват. За мене то пък е добре дошло, защото обичам да си говоря сам, И това ме тегли към по-самотните места.

На някои ще се види странно, дето от време на време си говоря сам. Цялата работа е, че заеквам и препъна ли се в някоя дума, изчервявам се, запетлавам се и бързам да млъкна. Затова пък, когато няма хора, изказвам се гладко и нормално, както всички, и ми е драго да си чувам гласа — като че говоря не аз, а друг, по-умен, досетлив и главното — безстрашен.

Та вървя си през гората и си приказвам. Предния ден някой беше ме нагрубил и сега му отговарях, както трябва. Бях го здравата притиснал, но по средата на най-интересното място гърмеж разтърси въздуха, а ехото на гората го повтори и потрети.

Сепна ме този гърмеж, помислих да се върна и да продължа по други пътища, но в същото време страшно ми се поиска да узная кой гърмеше в тоя слънчев, тих следобед, на това безлюдно място. Ето защо изтичах напред, като подпирах раницата, за да не трака съгваемата чаша, готов всеки момент да ревна: „Стой!“

Изминах едва трийсетина крачки, когато храстите неочаквано се разрешиха и аз изведнъж се озовах пред един странен мъж в странна поза: прав, гологлав сред една поляна, с наведена глава и с пушка в ръка. Както си беше съсредоточен и унесен, той нито чу стъпките ми,

нито усети моето присъствие. Беше с тъмнокестенява прошарена коса, държеше шапката си в лявата ръка, а в дясната стискаше оръжието.

Аз не мърдах, човекът с пушката също не мръдна. Тогава му извиках: „Ей!“, но той остана неподвижен. Още веднъж извиках: „Ей, другарю!“, и той вдигна глава. Щом ме видя, премести пушката от дясната в лявата ръка, извади от джоба на панталона носната си кърпа и с нея изтри лицето под очите, където аз с удивление забелязах да се търкалят сълзи.

— Какво има? — попита той, като сложи кърпата в джоба, наложи си каскета и взе отново пушката в дясната ръка.

— Нищо — отговорих, объркан от странното поведение на непознатия, — рекох, че си браконьер.

— Не! — каза човекът. — Не съм браконьер. Дойдох тук, да се поклоня на гроба на моите спасители.

— Не виждам гроб — забелязах, като се огледах.

— Но ето! — посочи той пред себе си купчинка пръст, оградена с едри, груби камъни.

Купчинката беше толкова малка, че можеше да я покриеш с две шепи.

— Шегувате се — казах аз. — Това може да бъде къртичина, но не и гроб.

— За две птици той е напълно достатъчен — отговори непознатият.

Вгледах се в него, но лицето му — съсредоточено и сериозно — не подсказаше, че се шегува.

— Не вярвате ли! — попита той.

— Не! — признах му аз.

— Защо?

— Защото не мога да си представя как две или три, та нека да са цяло ято пилета, могат да спасят човешки живот!

— И все пак това се случи — въздъхна странный човек, — колкото и невероятно да изглежда, тези пилета спасиха през четиридесет и четвърта година живота на цяла партизанска чета!

— На цяла чета?!

— На цяла партизанска чета! — натърти непознатият. — Ако не вярвате, мога да ви разкажа как се случи, стига да имате време да

слушате. Искате ли? — въодушеви се той и очите му заискриха изведнъж със странен блясък.

Думите на непознатия ме заинтригуваха. Освен това беше още рано следобед, слънцето грееше силно, а под дъба сред поляната една хубава дебела сянка само си чакаше някой да ѝ се порадва.

„КАК СЕ НАМЕРИХ В ГОРАТА ЗА ПЪРВИ ПЪТ И БЕЗ ДА ИСКАМ, ЩЯХ ДА УМРА“

— Виж какво приятно нещо е гората! — започна да ми разказва странный човек с пушката, когато се намерихме под дъбовата сянка. — Колко е зелено, тихо и спокойно! Вятърът появява, шумата приятно ти шуми, тревата те кани да поседнеш. Ако ти е топло — върви под сянка. Ако ти е студено — хайде на слънце. Пилета пеят, пчелички жужукат, а реката долу в дерето — чувай как бълбука!

Хубаво нещо е гората, само че... не всякога и не за всички. Хубава е, ако я познаваш и те познава, иначе е дива, страшна и опасна. Такава ми се стори тя на мене, когато попаднах в нея на 26 април хилядо деветстотин четиридесет и втора година.

Помня този мрачен ден, защото тогава разкриха конспирацията в железопътното депо и аз трябваше да бягам от топлата квартира и да се спасявам, където ми видят очите, преди полицията да блокира нашия квартал. Добре, че никой не ме видя. Ударих пряко през полето, пътувах цялата вечер и през цялата нощ, докато призори се озовах в тоя балкан — сам-самичък, с едни обувки на краката, една шуба на гърба и една случайно забравена в джоба отвертка...

Отвертката се случи в джоба ми, защото аз съм по професия електротехник. Баща ми бе убит по време на Войнишкото въстание през деветнайсета година, след време майка ми се прежени, а пък мене ме взема вуйчо и покрай него станах електротехник. И понеже съм от град и работата ми беше в града, никога не беше ми се случвало да ида в гората, нито веднъж. Затова навярно ми се стори толкова грозна тя, когато се намерих в нея за първи път.

Гледам: дърветата още голи, вятърът ги блъска, нещо в мрака скрибуца, нещо вие и фучи, а земята мокра, тук-там и сняг. Краката ти се плъзгат, клони те бодат, препъват те корени, препречват ти пътя разни стебла и не разбираш нито накъде да вървиш, нито докъде ще стигнеш.

Минаваше ми през ума да си се върна в града, но като си помислих какво е, ако попаднеш в полицията, предпочетох тука да умра вместо в ръцете на жандарите. Една надежда само по това време ме крепеше: че скоро ще се събера с други партизани и ще направим отряд. Това наистина стана, но чак в края на годината, а дотогава — питай тази глава какво е преживяла и препатила сам-самичка в гората!

Мъките ми започнаха с глада, но и в краката не бях добре — докато стигна в балкана, подметките ми се отпраха и аз се намерих, току-речи, бос. Пък снегът не беше се още съвсем стопил, имаше тук-там и преспи по усойните места. А трябваше да се ходи, защото нямах убежище, нито пък храна. Тогава пожертвувах каскета. Съдрах го надве и увих си краката, обух чорапите, след това ходилата си опетлах с повет. Поветът беше лански, твърд, но аз нямах избор. Така обут, все пак можех да ходя, само че бавно и дори много бавно, защото стъпвах като в копита. На това отгоре „превръзката“ се разваляше час по час и трябваше непрестанно да я връзвам. По този начин извървявах средно петстотин метра в час, но затова пък краката ми не се вдървяваха от студ и смело можех да стъпвам върху мократа земя.

С краката горе-долу се оправих, но със стомаха работата се оказа много по-трудна, да не кажа — съвсем отчаяна. Така ми се дояде, че пред очите ми започнаха да се явяват тъмни кръгове и всеки миг очаквах да падна на земята мъртъв от глад.

Настъргах с помощта на отвертката шепа мърх от кожения ми колан, изгълтах го, но след това още по-бясно ми се дояде. Затърсих букови желядки под шумата, ала мръсните мишки бяха обрали всичко, до крак! Буковата кора не се яде, листата не бяха се развили, имаше само бръстина. Хапнах от нея и разбрах, че бръстината не хваща място. Мина ми през ума да убия сърна, но с моите бронирани обувки и с бързина петстотин метра в час можех да догоня само охлюв. А то така и стана. В една скална пукнатина, където се бях намърдал, за да се предпазя от вятъра, наистина намерих няколко охлюва, строших им черупките и започнах да ги ям, без да подозирам каква беда ще ми се случи по-нататък.

Лигавите охлюви извикаха в стомаха ми такава буря и такива болки, като че бясна котка ме дереше с нокти и не ми даваше да си поема дъх. Намерих сили колкото да се довлека до едно по-заветно местенце, постелено с ланска шума, и там съсипан и превит надве

прекарах моя първи партизански ден в грозни мъки и съжаления, че умирам в този пущинак не от куршум, а от някакъв си идиотски охлюв.

По едно време ми се поиска, преди да изпусна последния си дъх, да погледна още веднъж синьото небе, та се обърнах по гръб и вперих очите си нагоре. В това време една черна птица долетя, кацна на дървото, под което лежах, и отрони една костилчица. Костилката падна върху лицето ми и се търкулна на земята, а като я взех, видях, че не било костилка, а суха черешка. Да не беше птицата да ме подсети, нямаше и да забележа, че дървото е дива череша с много още необрани, неокапали шушулки.

Птицата беше с черни пера, червеникав клюн и жълти околожки край очите и се нарича кос. Тя отрони още една шушулка и пак я изпусна, като наблюдаваше вторачено през жълтите си очила дали ще посегна да я взема. А пък аз не само я взех, ами веднага я изядох. Беше горчиво-сладка, ни корава, ни мека, с чудесен аромат. Но друго беше по-важно — щом я сдъвках, стомахът ми изведнъж се укроти и аз се усетих тъй добре, че станах, покачих се на черешата, брах от целебните шушулки, ядох, наядох се и си събрах и за другия ден.

МОИТЕ ПЪРВИ ПОЗНАТИ В ГОРАТА. ЕДНО ВАЖНО ОТКРИТИЕ МИ ДАВА КЛЮЧА НА ГОРСКИТЕ ТАЙНИ

Червеноклюният мой спасител, щом усети, че се вдигам от земята, отлетя, но урокът, който ми даде той, през следващите дни много ми помогна. Започнах да се вирам и да откривам около себе си важни неща. Като наблюдавах една катеричка например, аз открих нейната хралупа, а след това си позволих да задигна половината орехи от тайния й склад. По-късно намерих няколко миши дупки с отбрани лешници и с тази храна преживях цели петнайсет дни, докато разбрах, че в реката има пъстърва, че тя и сурова може да служи за храна.

Междувременно си направих скривалище близо до дивата череша, сред един гъсталак от стари хвойни, върху южния скат на Равногорския балкан. Иглиците на хвойната никога не окапват и затова животното може да се скрие в нея дори от очите на орела. Аз сам видях как един подгонен див гълъб се шмугна в шубрака и птичийят цар остана, както се казва, с пръст в устата.

Та като дивия гълъб и аз реших да си направя убежището в хвойната. Вмъкнах се в една от най-големите, счупих извътре клоните, издълбах нещо като пещ, направих си дюшек от суха папрат и

скривалището стана толкова уютно, че след студуването по скалите видя ми се палат.

Мислех си: пръв съм открил колко безценно скривалище е хвойната, но скоро ми стана ясно, че тя приютява едва ли не целия горски птичи свят, защото само тя, хвойната, когато гората оголява, крие пернатия дребосък от кръвожадните соколи и орли.

Докато си редях скривалището, не ми се яви ни една от горските птици, но щом го свърших, невидимите ми съседи започнаха да се показват и внимателно да разглеждат новия си съквартирант.

Като главен разузнавач на горските птици първа долетя любопитната сойка. Тя неспокойно се озърташе, вираше се да открие не нося ли опасност, а в това време и аз успях да я разгледам. Беше по-дребна от дивия гълъб, кисела и нервна, но перата и перцата ѝ бяха много по-пъстри и красиви от гълъбовите. След като ме поизмери с поглед, тя литна и със своето „кря-я, крия-я“ разгласи на горските обитатели, че новото същество под хвойната не е опасно.

След сойката пристигнаха ято врабчета, накацаха върху една глогина и започнаха, изглежда, спор — кой съм и какъв съм, — цвяха, чирикаха, препираха се, а две от врабчетата се дори сбориха и започнаха да се кълват, но в това време нещо шумна в храстите и врабците отхвърчаха...

Помислих си: животно ще е да е, а то се оказа — кой мислите? Моят пръв познайник и спасител в гората — косът и неговата косойка. За по-сигурно, изглежда, те дойдоха не по въздуха, а по земята. Приблжиха, без да се страхуват, подхвъркнаха след това на едно клонче, та от високото по-добре да ме огледат, и дълго се вираха в мене със своите ококорени очи. Косът беше не с червена, както ми се стори първия път, а с кехлибареножълта човка, а жълтият околоочен кръг му придаваше някаква особена мекота и доброта. На цвят беше черен, с жълти крака, косойката — тъмнокафява, леко напъстрена на гърдите и с бяло под брадата. Те бяха възпитани птици и щом ме разгледаха, обърнаха се, скочиха отново на земята и започнаха да ровят.

След двата коса довтаса чинката. Но тя, горката, се оказа срамежлива, та само попоглеждаше иззад едно дърво, без да се обади, и отхвърча, щом се разнесоха ударите на кълвача.

Кълвачът беше на съседния бор, почукваше, а след това ме поглеждаше, почукваше и пак ме поглеждаше, сякаш очакваше от мене някакъв знак. Но аз не му отвърнах, защото по онова време все още не познавах горските птици и никак не подозирах, че те ще бъдат най-добрите ми другари и защитници в дивата гора. А това стана скоро, защото в борбата им с враговете аз веднага се наредих на тяхната страна.

То се случи така.

Беше на трети или четвърти юни. Сутрин се събуждах много рано, разузнавах наоколо, а щом изгрееше слънцето, връщах се пак в скривалището, защото по това време в гората идваха говедари и овчари, а пък аз не исках да ги срещам. И ето че веднъж, тъкмо съм се върнал и легнал в колибата, чувам плясък на крила, фучене и писукане. Реших да узная какво е това, защото всеки горски звук можеше да крие опасност и за мене. Тръгнах в посока на шума. Най-напред забелязах, че едно дърво се клати, след това — че над него се върти гургулица, пляска с криле и уплашено писука. И най-сетне видях — под дървото имаше лисица. Изправена на задните крака, с предните тя клатеше като с ръце дървото и гледаше вторачено нагоре. Там, на клона, в гнездото, подпрени на крилцата си, стоеха с раззинати човчици три малки гургуличета и чакаха майката да пхне в устата им храна. Пилетата не разбираха тревогата на гургулицата и колкото по-ниско кръжеше тя над тях, толкова повече се подаваха те от гнездото.

В това време долетя сойката и със силни крясъци съобщи на гората, че гургулицата е в беда. Вrabците излетяха с шумно чирикане, чинката започна ужасено да пищи: „Цви-и-к, цви-и-ик!“ От шубраците долетя гневното „тук-тук“ на коса, а косойката, като завърташе опашка, силно подсвиркваше: „Сри-и-и-и, сри-и-и-и.“

Лисицата упорито и неотстъпно клатеше тънкото стъбло. Още малко, и глупавите пилета да капнат в устата й... Но аз грабнах камък и го запратих към подлата лисица.

Така, изглежда, птиците се увериха, че съм техен защитник и приятел. Но заедно с това се случи нещо много важно: аз самият открих, че птиците имат свой език, свои общи сигнали за тревога и че която и птица да подаде тревогата, всички птици в гората отлично я разбират.

СЛУЧКА С ЕДНА НЕВЪЗПИТАНА КОЗА. ПТИЦИТЕ ОТНОВО МЕ СПАСЯВАТ

Че това беше за мене едно спасително откритие, „ключ“ за разкриване на много тайни, се убедих само два или три дена след случката с гургулиците.

След като дълго се бях хранил с черешови шушулки, с крадени от мишките лешници и сурова пъстърва от реката, на мене неудържимо ми се допи мляко. А мляко в гората — колкото си искаш, защото всеки ден идваше там цяло стадо кози. Реших: ще причакам някоя коза в гъсталака, ще я хвана и ще се набозая с козе мляко. Речено-сторено. Скрих се в гъсталака, избрах си една коза с едро виме, вкопчах я за краката и започнах да бозая. Че като врекна този дявол! Гъдел ли я беше, или се уплаши — не зная, по като врекне коза и се разрита, ела да видиш какво става! Стиснах я за гърлото да се не чува гласът ѝ, но тя се още повече уплаши и още по-силно започна да врещи. Пуснах я тогава, ала късно: козарят усети, кучетата лавнаха и аз хукнах презглава към дерето да се скрия зад водопада. Това беше чудесно скривалище, което открих, докато се мъчех да ловя пъстърва из подмолите. Видях, че зад водопада скалата е вдълбана като пещерка, че там е сухо и че отвън навътре нищо не се вижда, защото водопадът скрива пещерата като перде. Та към това скривалище затичах аз. Козарят не ме виждаше, но по разклатените клони на храсталака разбра накъде бягам и ме подгони по петите с разлютените кучета. И щяха да ме стигнат, ако в последната минута не бях се мушнал зад водопада.

Козарят спря задъхан край реката и се заоглежда, но в това време аз вече бях изчезнал. Още малко, и той щеше да се върне и всичко щеше да се размине тихо и леко, но... щукна му на козаря да пие вода и като се наведе, забеляза необикновените ми следи на пясъчния бряг. А те, като знаете с какво бях обут, бяха наистина необикновени и проклетият козар страшно се зачуди. Дълго ги гледа, чеса се по врата, кляка, става, а когато си тръгна, на два пъти се връща, за да ги види отново.

Козарят си отиде, звънците на стадото заглъхнаха, ала аз дочаках да се мръкне и чак тогава напуснах водното скривалище, но с една тревога и едно лошо предчувствие. Козарят не беше глупак и разбираше добре, че зверовете не ходят с плетени обувки. А за да обуе такива обувки, човек трябва да е или партизанин, или луд. Надеждата ми бе този козар да е някоя добра душа и да мълчи. И с тази надежда

преминаха следващите три дни. Ставах все така рано, слизах в реката, умивах се, а след това поемах на лов за храна. Отдалечавах се на два-три часа път от моето убежище, докато стигна нивите на Равногор, и там, залостен в шумата зад някое голямо дърво, наблюдавах орачите, копачите и дърварите. Гледах ги какво работят, какво носят и — разбира се — ако имаше възможност, взимах си каквото ми трябваше. По този начин от торбите на бедните хорица аз се снабдих и със сол, и с царевично брашно, и дори с един кибрит, който пазех като най-голяма скъпоценност. По-късно си откраднах и една брадва и дори една ловджийска пушка от един заспал ловец. Патронташа не посмях да взема, защото беше опасан на кръста на ловеца, но и празна — както ще се види по-нататък, — пушката щеше да ми свърши работа. Трябваше ми още нож и тогава можеше да заколя някакъв добитък и да си направя пастърма, а от кожата му — цървули за през зимата.

Три дни подред след случката с козата ходих край нивите на лов за нож, но напразно, защото хората вече не окачваха торбите си на дърветата, както по-рано, а ги държеха близо до себе си. Един стар партизанин щеше веднага да се сети, че присъствието му в гората е открито, но аз бях още неопитен и спокойно си тръгнах по пътя за моето убежище. Нещо повече — из балкана през този ден не се чуваха звънци нито на говеда, нито на кози. Тази подробност, вместо да засили моето внимание, успокои ме и аз вместо през гората тръгнах по пътеката. Спокойно си вървах и дъвчех букова шума — спомням си това, когато изведнъж сойката излетя и кресна, току-речи, в ушите ми: „Кря-я-я-я-я, кря-я-я-я, кря-я-я-я-я-я-я!“

„Пак някоя лисица“ — помислих си и продължих, но след сойката веднага се обади косът, с тая разлика, че вместо „тю, тю, тю“, както обикновено, той викаше „джик-джик-джик“, което ми зазвуча още по-тревожно. Заедно с това косът мърдаше опашка наляво, надясно, като че казваше: „Не! Не! Не! Не!“

След коса се обади чинката, след нея — врабците и в миг цялата гора се намери в тревога. Бодна ме някакво предчувствие и в следващия миг отскочих от пътеката, шмугнах се в гъстия букак и там зачаках да видя какво ще стане. Малко подир това зад едно дърво се появиха двама стражари с пушки в ръце. Ако бях закъснял, щях да попадна в засада и стражарските куршуми щяха да ме сдупчат, преди да съм шавнал.

Ако не беше птичата аларма...

Стражарите вървяха един до друг бавно и безшумно. Сойката все тъй крещеше, но те не обърнаха внимание нито на нея, нито на коса, нито на врабчетата. Стражарите не познаваха птичите сигнали и не можеха да разберат, че тяхното присъствие е оповестено. Те преминаха край мене и аз усетих юфтената миризма на стражарските ботуши. Най-сетне двамата изчезнаха надолу по пътеката и чак тогава милите ми приятели, горските разузнавачи, спряха да се тревожат.

Прибрах се в убежището, изтръпнал от опасната среща. Бях страшно уморен, легнах уж да спя, но дълго премислях случката. Явно, козарят не бе премълчал своето приклучение и полицията беше решила да ме открие. Затова и не бяха дошли този ден говедарите и овчарите, затова в гората беше толкова кротко и спокойно. Добре, че бяха птиците. Аз си припомнях техните сигнали и все повече се уверявах, че не бяха същите, както в случая с гургулицата; бяха по-различни, като че ли по-тревожни. Сега косът викаше не „тю-тю-тю“, както тогава, а крещеше „джик-джик-джик“ и си мърдаше опашката. Викът на сойката, и той не беше същият, а по-кратък и отсечен, а пък писукането на врабците звучеше много по-отчаяно. Всичко това ме убеждаваше, че птиците могат не само да сигнализират за опасността, а също така да съобщават от кого идва тя.

После се научих, че и при кучетата е същото: различно лаят на мечка, на вълк, лисица, заек, глиган или човек, а това дава възможност на овчарите безпогрешно да познават кой ги приближава или застрашава. Но в оная неспокойна нощ на размишления аз си припомних и други неща от поведението на птиците. Спомних си, че като минавах през гората на път за селската мера, до едно място горските птици не се плашеха от мене и аз се движех почти незабелязано, а по-нататък птиците се плашеха и подаваха тревога. Явно бе, че птиците си имаха райони. В моя район те ме познаваха и се държаха спокойно и не алармираха, а в чуждите райони те не ме познаваха и се държаха подозрително. Трябваше, значи, на всяка цена да остана тук, където птиците вече ме познаваха, защото само тук можех да се доверявам на техните предупредителни сигнали.

Но моят район беше под наблюдение. Тогава?

Тогава аз намислих да направя следното: да се отдалеча на половин ден път и да извърша открито нападение. Да нападна

например някои дървари или овчари, с пушка в ръка, и по този начин да отвлека вниманието на полицията от моя район. Освен това тъй само с един „удар“ щях да се снабдя с всичко онова, което ми трябваше, и на първо място — със завивки, нож и сол.

КОСОВЕТЕ В БЕДА. ПАРТИЗАНСКА АКЦИЯ С ПРАЗНА ПУШКА

Преди да извърша първата си партизанска акция, трябваше два-три дни хубаво да си почина, за да събера необходимата сила. Трябваше заедно с почивката и добре да си похапна, затова слязох в реката и налових десетина пъстърви, а вечерта, когато се стъмни, напалих хайдушки огън и ги опекох. „Хайдушки“ се нарича тоя огън, защото се пали в дупка, дупката се покрива с тънки каменни плочи, а когато те се нажежат, върху тях се пече — ако има какво да се пече. Огънят се пали със сухи дърва, за да не изпуска много дим, макар че през нощта димът не личи, а плочите закриват пламъка, тъй че огънят остава скрит.

Втори ден лежах, без да мърдам. Слязох до реката само веднъж да се напия с вода. Третият започна, както втория — с печена риба и лежане. Беше ведър и спокоен ден. Пойните птици огласяваха с песни цялата гора. Слънцето кротко приличаше. Пчелите бръмчаха от цвят на цвят и събираха мед, а пък аз лежах по гръб със затворени очи и си мислех за утрешното приключение. Изведнъж се разнесе тревожният писък на коса и се чу свистене на криле. Отворих очи и видях как моите приятели излитаха към небето, като изстреляни от пушка, а след това отново се спускаха и закръжиха над храсталака, огласяйки околността с тревожното „тю-тю-тю“. Веднага грабнах брадвата и безшумно се запромъквах напред, докато най-сетне забелязах дървото, над което хвърчаха двата коса. Беше дебело, тумбесто дъбче, а на върха му се намираше тяхното гнездо. Това видях веднага, но под дървото не виждах нищо. А тревогата горе продължаваше и всичко щеше да свърши много зле, ако в последната минута не бях забелязал един от „клоните“ на дървото да мръдва и крайчето му да се извива като гега над косовото гнездо, където пърхаха три-четири мъхести косчета. „Живият“ клон беше един дебел колкото ручилото на гайда смок, който се готвеше да изгълта малките. Извъртях брадвата, ударих смока и го разсякох надве. Долната половина се изхлузи от дървото и капна пред краката ми, а горната с главата се поколеба, направи няколко извивки и

чак при втория удар се отпусна и се запремята от клон на клон, докато падна и тя.

Косовете видяха как страшното влечуго се гърчи в предсмъртни тръпки, но си отдъхнаха едва когато с помощта на една тояга изхвърлих останките на смока.

От този ден нататък Джико и Тютюка (така започнах да наричам коса и косойката) още повече се привързаха към мен, а когато на третия ден предприех първия си боен поход, съпроводиха ме чак до края на гората. Те прехвърчаха от клон на клон и ме окуражаваха с весело „чуру-ук, чурру-ук“, което ми звучеше като „дръж се, дръж се и се не бой!“

А пък аз наистина имах нужда от окуражаване, защото тръгвах на истинска партизанска акция съвсем сам с една празна пушка! А колко много бяха неизвестностите на бъдещото приключение... Все още не знаех где и какви хора ще нападна, дали ще се съпротивяват. Само едно ми беше ясно: че нападението трябваше да извърша вечерта, а през нощта отново и на всяка цена да се върна в моето скривалище.

И все пак имах луд късмет. Първо: мислех си, че нападам овчарска колиба, а се оказа, че било мандра с колкото си искаш вътре сол и хляб, с две нови-новенички карабини и с много дрехи. На това отгоре само с двама мъже, защото овчарите още не бяха се върнали от паша, а помощник-сиренарите бяха закарали с катъри зрелия кашкавал в село. Ритнах вратата и — насочил празната ловджийска пушка, изревах силно и страшно:

— Горе ръцете!

Двамината се вковаха на място и вдигнаха ръце, уплашени не толкова от пушката, колкото от рунтавата ми брада и дивия ми изглед.

Единият беше младо селянче с навуца, брич и туристически обувки, другият — в градски дрехи, около петдесетгодишен остролик човек с хубави, сини очи, в които не прочетох никаква уплаха. И той вдигна ръце, но спокойно, като ме гледаше право в очите с една скрита усмивка.

— Имате ли оръжие? — попитах аз.

— Нямаме! — отговори остроликът.

— Приближете се един по един да ви претърся!

Претърсих младия, а като се върна той на мястото си, започнах да опипвам другия. Докато го претърсвах, той успя да ми прошепне:

— Трябва да говорим насаме!

Стана ми интересно какво ли ще ми каже той и затова му заповядах да върже малкия с едно въже и да нахлупи калпака му над очите и ушите, тъй че нито да вижда, нито да чува. Кимнах му след това да излезе с мене навън и го запитах какво има да ми каже:

— Най-напред вдигни си курока на чифтето! — посъветва ме той. — Инак няма да можеш да гръмнеш, ако ти стане нужда.

— Друго? — попитах аз.

— Другото е, че аз съм като тебе... твой другар!

Аз наистина бях забравил да запрегна курока на чифтето. Ако този човек беше враг, никога нямаше да ми го каже, ето защо му повярвах. Оттук нататък всичко тръгна като по вода. Моят неочакван съюзник (аз му сложих името Сокола) ми каза, че кашкавалът, който се прави в тази мандра, бил за германците и трябвало да се унищожи, като се подпали заедно с мандрата. Каза ми, че той можел да ме свърже с другарите, да ми прати нови хора, за да направим отряд, и да организира нашето снабдяване. На края се споразумяхме как, кога, на кое място и с какви пароли ще се търсим и намерим в гората и най-сетне как трябва аз да го набия пред очите на помощник-сиренара, уж за да ми каже къде се намира огнестрелното оръжие, та никой да не заподозре, че той е станал мой съучастник в подпалването.

Всичко това — скърцането на зъби и заплахите за убийство — беше разиграно толкова добре, че момчето започна да моли със сълзи на очи да оставя майстора, с обещание то да ми покаже къде са пушките. След тази комедия моите пленници бяха изведени навън и мандрата беше подпалена, а пък аз побързах да хвана обратния път, претоварен с храна и с оръжие.

А Сокола удържа на своята дума: доведе за партизани не един, а трима.

Така в Равногорския балкан се образува първата партизанска чета, на която станах командир.

НЕЩО ЗА ЕЗИКА НА ГОРАТА И ЗА НОВИТЕ НАШИ СЪЮЗНИЦИ

След идването на новите хора хвойновото скривалище вече не можеше да ни побира, затова решихме да си направиме до него едно

скривалище подземно, за през зимата. Изкопаната пръст пренасяхме с торби до реката и там я изсипвахме, та да няма никаква следа, че е копано. Сокола ни снабди с малка тенекиена печка, на която можеше да си приготвяваме храна. Главното ни ядене беше качамакът, защото най-бързо се готвеше и най-дълго държеше ситост.

А какъв славен качамак приготвях аз! Жълт като минзухар, сипкав, ароматен, пръстите да си оближеш! Беше ли готов, сядохме на открито пред землянката и започвахме да го ядем, като си топехме в една паница от разтопената лой. Нашите съседи Джико и Тютюка усещаха кога започва яденето и не закъсняваха да дойдат. Кацваха наблизко и ни чакаха, докато се нахраним, а че тогава идваха и обираха трошите и трошиците. После станаха по-смели и закусваха направо от нашата партизанска софра. Затова пък, тръгнем ли из гората, крилатите разузнавачи се намираха винаги около нас, за да ни обадят навреме кога прелита сокол или орел, кога минава овчар или говедар, или пък нейде в гъсталака дебне кръвожадната лисица.

Гладните, студени и самотни партизански дни се бяха свършили. Сега вече бяхме обути, облечени, представлявахме въоръжена сила. И печелехме все нови и нови приятели между горските обитатели. Не знам дали ще повярвате, но един от най-полезните се оказа... паякът. Кога се беше заселил той в нашето скривалище, никой не разбра. Аз пръв видях неговата мрежа в един от ъглите на тавана през онези няколко дни в края на месец август, когато след едно навяхване на левия крак трябваше известно време да лежа в землянката по гръб. Тъкмо през тези няколко дни имах случая да се запозная по-отблизо с паяка и по-точно — с неговите ловни и строителни способности.

Интересно беше да се наблюдава (например) как паякът поправя, кърпи и доплита своята мрежа, с какво невероятно търпение дочаква своята жертва и с каква светкавична бързина я поразява. Но най-интересното откритие за мене беше друго: когато паякът ставаше неспокоен и започваше усилено да доплита мрежата, винаги се появяваше вятър и следваше буря. Винаги! Вероятно се страхуваше приближаващият вятър да не я разкъса и трескаво я заздравяваше, тичаше от ъгъл в ъгъл, надничаше, проверяваше, доплитааше и ловко запояваше сребърните нишки за гредите на тавана, като се успокояваше чак след разразяването на бурята.

Седем месеца преживяхме в землянката и нито веднъж предсказанията на паяка не ме излъгаха. След много проверки той беше единодушно провъзгласен за главен метеоролог на нашата партизанска чета, а неговите предсказания за времето ние използвахме за нашите бойни действия.

Така например при разрушаването на моста на Равногорската река, който се пазеше от военен пост, прогнозата на паяка за предстояща буря разреши главния въпрос — с военната охрана. Ние просто решихме да дочакаме бурята, да накара тя войниците да си влезнат в бараката и тогава, незабелязани от никого, щяхме да го минираме и да го вдигнем във въздуха. И всичко това стана като по часовник благодарение на паяка.

Казах, че паяка провъзгласихме за главен метеоролог, защото си имахме и други предсказвачи на времето. Птиците, щом почнеха да летят ниско над земята, щом слънцето започваше да препича и тревите силно да миришат, ние знаехме, че идва дъжд. Знаехме, че почнат ли мухите жестоко да хапят, жабите да крякат, реката да гърми и борът да фучи — времето ще се развали. Особено точни бяха в това отношение предсказанията на реката. От нашата землянка се чуваше грохотът ѝ едвам-едвам, но понякога, без да е придошла, тя започваше много по-силно да шуми. И винаги, ама винаги подир това започваше да вали. Не само всеки звук, но всяка промяна, всяко движение си има в гората своето значение. Веднъж например, като гледах накъде хвърчат пчелите, забелязах, че се връщаха все в една посока. Тръгнах нататък и трудолюбивите пчелички ме заведоха до едно хралупато дърво, където се намираше гнездото им, пълно-препълнено с мед. Взех от това гнездо две цели пити, занесох ги в землянката на моите другари, а те ядоха от меда и спряха да кашлят, защото и тримата бяха простинали от спането във влажната землянка.

Кунчо ме помоли да му кажа кой ни е дал меда, за да запишел този благодетел, та като дойдела свободата, да му се отблагодарим. Казах му и тогава той записа в тетрадката си:

„Да се направят хиляда кошера за трудолюбивите пчели, които ни излекуваха със своя мед.“

С две думи, оказа се, че гората си имала свой език за всичко и само онзи, който успее да го разбере, може да се запази жив и здрав, особено ако е партизанин и го преследват врагове.

И ето — веднъж само не се вслушахме в езика на гората и платихме скъпо и прескъпо за нашето лекомислие.

КАКВИ ПОСЛЕДИЦИ МОЖЕ ДА ИМА НЕЗАЧИТАНЕТО НА ЕДНО ПРЕДСКАЗАНИЕ. НАШИТЕ
РАЗУЗНАВАЧИ ВЛИЗАТ В ДЕЙСТВИЕ НАВРЕМЕ. ПОСРЕД ЗИМА — БЕЗ СКРИВАЛИЩЕ

Това се случи в началото на зимата. Минало беше жаркото лято, окапали бяха листата и само тук-там още се червенееше шумица по дъбовите храсти в гората. При бойните акции през лятото бяхме си набавили достатъчно дрехи, завивки и продоволствие, оставаше само да приберем картофите, заровени в една дупка край селските ниви, и нашата първа партизанска зима можеше преспокойно да започне.

Това — добре-е-е. Но паякът се държеше неспокойно. Той тичаше от ъгъл до ъгъл, напридаше нови жички и през целия следобед преди похода за картофите се занимаваше със своята мрежа. Обърнах внимание на моите другари, казах им, че главният метеоролог на четата предсказва буря, но те не поискаха да се откажат от картофите на никаква цена. Аз, разбира се, можех като командир да отложа похода, но небето беше толкова синьо и грееше толкова хубавичко слънце, че и аз се съгласих на другата заран да вървим. Най-последно какво пък щеше да ни стане, даже ако ни намокри дъжд и ни подуха вятър...

Пет часа път имаше до мястото, където се намираха картофите, горе-долу толкова часа ни трябваша за връщане, значи, вечерта щяхме да си бъдем в скривалището. Такава беше нашата сметка, но тя излезе без кръчмар, защото още към обед, преди да стигнем до картофеното скривалище, задуха северният вятър и небето се покри с тъмни облаци. Дърветата зафучаха, гората настръхна. Заваляха отначало едри капки дъжд, но скоро резливият вятър ги превърна в снежинки, завъртя ги и започна снежна буря. Решихме да изоставим картофите и да се върнем в лагера, ала не веднага, а след като попремине снежната фъртуна. Наистина след около час и половина спря фъртуната, но когато тръгнахме на път, видяхме, че зад нас остават ясните следи от нашите обувки. Едно ни успокояваше: че в гората не видяхме жива

душа и се надявахме, че като се стъмни, няма кой следите ни да види, а през нощта вятърът ще ги заличи.

С тази надежда се прибрахме в скривалището и пречукани от умора, заспахме непробуден сън. И кой знае до колко късно щяхме да спим на другия ден, ако призори не беше ни стреснала тревожната свирка на двата коса. Птиците сновяха от клон на клон току пред входа на землянката и тяхното „джик-джик-джик“ ставаше все по-силно и отсечено. Скочих, излязох пред землянката и в тази същата минута долу, между върхарите на дърветата, се мярнаха стоманените каски на жандармеристите. Мушнах се отново в землянката, грабнах пушката и разригах моите другари:

— Ставайте, че ни светиха маслото!

— Намери ли масло? — обади се шлосерчето Мирчо. Той все очакваше да намерим прясно масло, та веднъж да полеем качамака.

— Жандармеристите бе! Заграждат ни!

Завивките отлетяха до тавана, всички грабнаха оръжието и кой бос, кой обут излетяхме от землянката като вдигнати от вихрушка. И на време, защото „каските“ бяха ни приближили на около стотина метра и видяхме, че колоната се раздвоява, за да ни стегне в железните си клещи.

Изсулихме се по нанадолнището бързо и така спечелихме десетина минути преднина. Открили землянката, каските започнаха да я заграждат и чухме виковете на фашистите:

— Предайте се или ще бъдете избити! Предайте се!

Ние продължавахме да се пързалиме надолу към реката, а враговете, като не чуха отговор, метнаха бомба и зловецът й трясък изведнъж разтърси цялата гора.

След бомбата фашистите забелязаха следите от нашето изтегляне и се спуснаха надолу към реката по пресните ни дири в снега. И щеше да е много зле, ако снегът около реката не беше се стопил и не беше водното скривалище. Докопали се веднъж до суха земя, ние се затичахме към водното скривалище през реката, за да се загубят следите ни, и хлътнахме зад завесата на водопада. Малко след това се появили, с шмайзери и пушки, нашите преследвачи. До реката те спряха. И като не виждаха никой да тича по отсрещния склон, предположиха, че сме хванали по течението, затова се разделиха надве: едната колона се спусна надолу, другата — нагоре, а само неколцина

останаха пред водопада, за да наблюдават местността. Сред тях забелязах и високата сива гугла на козаря, същия оня, който беше ме гонил до това място през пролетта. От шума на водопада не се чуваше много добре какво си говореха, но все пак от някои думи разбрахме, че козарят е таен съгледник на властта. Той беше видял в гората нашите следи и беше алармирал жандармерията. А тя щеше наистина да ни загради и унищожи, ако пак нашите крилати разузнавачи не бяха ни предупредили.

Няма да разказвам за партизанските ни мъки по-нататък: как девет часа престояхме сбутани един до друг зад водната завеса и прилепени до мократа скала, очаквайки враговете да си заминат; как след това боси, гладни, без патрони и вдървени от студената вода сме се щурали по деретата за ново скривалище; как сме копали с ножовете си подледената земя, за да си направим нова дупка в земята. Ще кажа само това, че след дълго търсене на сигурно убежище решихме да си направим землянка малко над реката, близо до водопада, за да може при опасност да използваме това най-тайно и сигурно убежище.

От глада, мокротата и студа ние измършавяхме, заприличахме на задгробни сенки и не можехме от глад нито да чуваме добре, нито бързо да се движим, но и в тази беда горските приятели ни се притекоха на помощ. Косовете напуснаха хвойновия гъсталак и се заселиха близо до нас, а сойката всеки ден прелиташе, за да оповести последните горски новини. Преведени на човешки език, те звучаха горе-долу така:

— Кря-кря! (Лисицата — по реката!)

— Кря-я! (Сокол! Врабците да внимават!)

— Кря, кря, кря! (Задава се човек! Партизаните — нащрек!)

Джико и Тютю уточняваха по-нататък обстановката, а кълвачът след няколко предупредителни удари се въвличаше в своята хралупа, за да потвърди, че работата е опасна.

Когато разказвах по-късно на един зоолог за поведението на горските птици, той ми обясни, че косовете без друго щели да се преселят около водата в дерето, защото там е през зимата по-топло и по-лесно си намирали те храната; че сойката също предпочитала тихите, заветни места, че даже и кълвачът изоставя височините. Но аз съм убеден, че птиците се преселиха при нас не само заради топлината и водата, а защото ни обичаха.

Липсваше ни само паякът. При бомбения удар върху нашето скривалище тоя мълчалив стратег и велик метеоролог стана жертва на враговете.

Решихме да заселим друг паяк в новото скривалище. Открихме в една скална пукнатина два паяка, единия уловихме и го пренесохме в землянката, но той избяга. Изглежда, видя му се влажно и ни напусна. Добре, че беше ме хванал вече ревматизмът в коляното, та по него вече разбирах кога времето ще се оправя и разваля. Моето коляно „предвиди“ появяването на белия вятър, който стопи снега и ни позволи, речи го, по средата на зимата да извършим картофения поход и да се спасиме от гладна смърт. Косовете също се облажиха, защото варените картофи им харесаха не по-малко от качамака. Така, със сетни сили, дочакахме следващото партизанско лято на годината хилядо деветстотин четиридесет и четвърта.

Нашата чета се увеличи на девет души, поднови се връзката с командването, извършихме няколко нападения, снабдихме се с оръжие, а верните ятаци в селото въпреки постоянните блокади успяваха да ни снабдяват с хляб.

Врагът разбра, че приближава краят, и се ожесточи. Докара самолети над гората, подгони срещу нас войски и започна претърсването на балкана шумка по шумка. Много чети пострадаха, но нашата благодарение на водното скривалище винаги успяваше да се измъкне.

ОТНОВО ПОД УГРОЗАТА НА СМЪРТНАТА ОПАСНОСТ. ПОСЛЕДНИЯТ ПОДВИГ НА ДЖИКО И ТЮТЮКА

Така вървяха работите до началото на август 1944. След това изведнъж претърсването на гората спря. Жандармерията се изтегли и за първи път от много месеци насам в Равногорския балкан настъпиха спокойствие и тишина. Някои от другарите мислеха, че врагът е свил знамената, защото съветската армия приближаваше българската граница, но истината излезе друга: един неочакван случай беше дал възможност на врага да ни унищожи не в открита борба, а с коварство и този случай се състоеше, както по-късно научихме, в следното.

След бомбения удар върху старото наше скривалище в хвойновия гъсталак жандармерията обрала от скривалището всичките ни вещи, между тях и едни бакърени захлупци, където си държехме сиренето и сланината. Отначало никой не забелязал, че върху

обгорените от бомбата бакърени захлупци има надпис, но след шест месеца тасчето попаднало в ръцете на опитен в тези работи агент, който избърсал саждите и прочел върху тасчето, че то е „Подарок от Крум В. Калинов.“ Въоръжена с трите имена, полицията затърсила кой е Крум В. Калинов и открила, че той е жител на Равногор. Попритиснали го да каже кому е подарил партизанските захлупци и той си спомнил, че ги е подарил на Латю Велев, когато Латю се женил. Латю Велев беше смолар в равногорската гора и наш най-добър ятак, който ни снабдяваше с хляб. Полицията задържала Крум Калинов, за да не съобщи по някакъв начин на Латю, че е разкрит, и тръгнала по следите на Латю. Денонощно вървял по дирите му, преоблечен като въглищар, един от полицейските копои и най-сетне успял да проследи къде Латю ни оставя торбите с хляба, на кое място в гората и даже на коя ела ги окачва.

И тогава се родил в главите на полицейските пъкленият план за нашето унищожаване. Да хванат Латя и да го накарат да изпълни този план им се видяло несигурно, защото имали вече опит с десетки комунисти, които предпочитали най-грозното мъчение и даже смъртта, вместо да станат предатели. Затова решили да не закачат Латя. Оставили го да приготви хляба, да го постави на определеното място, а когато той си тръгнал, полицейските сменили хляба с друг и се върнали радостни в село. Оставили само едного да наблюдава какво ще се случи по-нататък.

Всичко беше така скроено, че ние в никакъв случай да не се досетим за тоя страшен капан, защото си имахме уговорка с Латю да не се показва никога пред нас, за да не ни познава и да не може да ни предаде, ако попадне в ръцете на полицията. Затова той трябваше да оставя торбите в наше отсъствие, а ние да си ги вземаме сами, като преди да си ги вземем, минавахме покрай смолодобивния участък и проверявахме има ли там поставено едно гърне, обърнато с дъното нагоре. Ако то е с дъното нагоре, значи торбите ни очакваха и всичко друго бе в ред. Тъй че много добре се бяха сетили полицейските да оставят Латю свободен, той спокойно да извърши цялата система на преосигуряване и предпазливост.

И тъй, в определения ден (този ден беше петък) аз и двама други поехме към определеното място да вземем хляба, оставен от Латя. Минахме край смолодобивния участък, видяхме, че гърнето е обърнато

с дъното нагоре, и се отправихме към елата, където беше ни оставен хлябът. Беше привечер. Слънцето, едро и червено, изпращаше към земята последните, най-хубавите си лъчи. Наоколо беше тихо, а с нас, както винаги, прелитайки от клон на клон, се движеха Джико и Тютюка. В последно време те наистина ни следваха на всяка крачка и даже ни изпреварваха, а след това се връщаха да ни посрещнат и с нехайното си свирукане да ни успокоят, че пътят е чист.

Ето защо ние не се изненадахме, че и този път пилетата ни изпревариха, само че те не се върнаха да ни посрещнат. На моите другари това не направи впечатление. Аз само забелязах, но не си помислих нищо лошо, защото в гората продължаваше да бъде все така спокойно, както и преди.

Пристигнахме до елата, а косовете още не се виждаха никакви. Откачихме торбата от елата и вече се канехме да си отчупим от хляба, когато изведнъж забелязах в краката си нещо черно. В следващия миг разбрах, че това са телцата на двата коса... Нашите приятели, нашите разузнавачи, нашите спасители бяха мъртви! Телцата им лежах безжизнени, с отпуснати крилца, а жълтите им човчици бяха раззинати, като че двете пилета бяха искали в предсмъртната минута да ни разкажат какво ни грози.

Гледахме ги с просълзени очи и недоумявахме какво е причинило едновременната смърт на двете пилета, докато най-сетне погледът ми падна върху хлябовете, които се подаваха от торбата и забелязах, че са накълвани. Косовете ги бяха опитали преди нас и веднага след това ги беше настигнала смъртта. Хлябът, значи, бе отровен!

Ние не дадохме знак, че между нас е настъпила тревога. Нарамихме си торбите, както винаги, взехме скришом и телцата на загиналите наши приятели и се отправихме на път. И тримата бяхме като попарени. Не от страх, защото бяхме сигурни, че врагът ще ни остави свободно да си вървим, за да изотровим своите другари. Попарени бяхме от мъка, защото бяхме загубили не две обикновени птици, а най-скъпи на сърцето ни другари. Ето затова сега съм тук.

* * *

Така завърши своя разказ бай Горан.

— Погледни! Виж какво приятно нещо е балканът! — рече той, като извърна глава към плъпналите в далнината, загърнати в зелено върхове и връхчета.

Аз пък се досетих, че той ме кара да гледам в балкана, за да не видя сълзите, които напиреха в очите му, но се престорих, че планината ми е страшно интересна, а в същото време си мислех: „Какви ли тайни крие още дивата гора? Какви ли тайни?“

Редактор: Кръстьо Станишев
Художник: Петър Рашков
Художествен редактор: Елена Маринчева
Технически редактор: Лиляна Диева
Коректор: Ана Лазарова

Формат 16/59/84, тираж 40 100 екз. подвързия 20 100, печатни коли 8,25, издателски коли 6,85, л.г. VII/44, изд. № 3014, поръчка № 129/1970 г. на изд. „Български писател“, дадена за набор на 16.III.1970 г., излиза от печат на 25.V.1970 г., цена 0,59 лв.

Издателство „Български писател“, София, 1970
Печатница на Държавно военно издателство — София

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.